

SAVONIA

OPINNÄYTETYÖ - YLEMPI AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINTO
SOSIAALI- JA TERVEYSALA

VARHAISKASVATUKSELLA HYVINVOINTIA JA TERVEYTTÄ

LASTEN HYVINVOINNIN JA TERVEYDEN EDISTÄMINEN
VARHAISKASVATUKSEN AMMATTILAISTEN NÄKÖKULMASTA

TEKIJÄ

Carolina Mikkonen

Koulutusala Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	
Tutkinto-ohjelma Hyvinvointikoordinaattorin tutkinto-ohjelma	
Työn tekijä Carolina Mikkonen	
Työn nimi Varhaiskasvatuksella hyvinvointia ja terveyttä - Lasten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen varhaiskasvatuksen ammattilaisten näkökulmasta	
Päiväys	9.5.2025
	38 /1
Yhteistyötaho Savonia ammattikorkeakoulu	
<p>Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa varhaiskasvatuksen ammattilaisten näkemyksiä lasten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä. Varhaiskasvattajat ovat korkeasti koulutettu ammattiryhmä, joilla vahva asiantuntijuus lasten hyvinvoinnin ja terveyden teemoista. Tavoitteena oli tuottaa tietoa lasten hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyöhön. Tuloksia voidaan hyödyntää lasten hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi sekä esimerkiksi hyvinvointikoordinaattorikoulutuksissa. Työn toimeksiantajana toimii Savonia ammattikorkeakoulu.</p> <p>Tämä työ on narratiivinen tutkimus, jossa tietoa on kerätty tekstiaineistojen ja haastatteluiden avulla. Aineistoa on kerätty varhaiskasvatuksen ammattilaisilta avoimen kirjeen periaatteella sekä avoimilla haastatteluilla. Työssä on käytetty analyysimenetelmänä sisällönanalyysia. Työn on aineistolähtöinen, jossa analyysi etenee pelkistämisen ja luokkien muodostamisen kautta tavoitteena tiivistää aineisto. Sisällönanalyysin tavoitteena on kuvailla tutkimusaineisto yleisessä, pelkistetyssä ja tiivistetyssä muodossa. Sisällönanalyysin perustana on luokkien laatiminen. Lopputuloksena on kategorioita, jotka kuvailevat aihetta ja ilmiötä.</p> <p>Varhaiskasvatuksen ammattilaiset puhuivat paljon varhaiskasvatuksesta ja siihen liittyvästä kehittämisestä lasten hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Keskeisimpänä tuloksissa ilmeni varhaiskasvatuksen rakenteelliset tekijät, joissa korostui resurssit, moniammatillinen yhteistyö ja perheen tuki sekä lapsen yksilöllinen tuki. Tuloksissa suurta roolia osoitti myös lasten fyysinen hyvinvointi ja terveys, joissa korostui ravinto ja liikunta. Muita varhaiskasvattajien kertomuksissa esiintyviä luokkia olivat psyykinen hyvinvointi ja terveys, jossa sisältö kiinnittyy vahvasti sensitiivisyyteen, kiireettömyyteen sekä läsnäoloon ja lasten kohtaamiseen. Lasten hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi varhaiskasvattajat korostivat henkilöstön koulutusta.</p>	
Avainsanat varhaiskasvatus, hyvinvointi, terveys, hyvinvointipalvelut, terveyden edistäminen	

Field of Study Social Services, Health and Sports	
Degree Programme Master's Degree Programme of Health and Welfare Coordinator	
Author Carolina Mikkonen	
Title of Thesis Early childhood education and care for well-being and health - Promoting children's well-being and health from the perspective of early childhood professionals	
Date 9.5.2025	Pages/Appendices 38/1
Client Organisation /Partners Savonia University of Applied Sciences	
<p>The purpose of this thesis was to survey the views of early childhood education professionals on promoting children's wellbeing and health. Early childhood educators are a highly qualified professional group with strong expertise in child wellbeing and health issues. The aim was to provide information for work on child wellbeing and health promotion. The results can be used to promote child wellbeing and health and, for example, in training courses for wellbeing coordinators. The work was commissioned by Savonia University of Applied Sciences.</p> <p>This work is a narrative study in which information has been collected through textual material and interviews. The data has been collected from early childhood education professionals through an open letter principle and open interviews. Content analysis has been used as the method of analysis. The work is data-driven, in which the analysis proceeds through reduction and categorisation with the aim of summarising the data. The aim of content analysis is to describe the research data in a general, reduced and summarised form. Content analysis is based on the creation of categories. The result is categories that describe the subject and the phenomenon.</p> <p>Early childhood professionals talked a lot about early childhood education and related development to promote children's wellbeing and health. The key findings were the structural aspects of ECEC, with an emphasis on resources, multidisciplinary cooperation and family support, as well as individualised support for the child. The physical wellbeing and health of children also played an important role, with an emphasis on nutrition and physical activity. Other categories appearing in the ECEC teachers' reports were psychological wellbeing and health, with a strong focus on sensitivity, lack of urgency, presence and meeting children. In order to promote children's wellbeing and health, early childhood educators stress the importance of education.</p>	
Keywords Early childhood education and care, health, wellbeing services, health promotion	

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO.....	6
2	LASTEN HYVINVOINNIN JA TERVEYDEN EDISTÄMINEN	7
2.1	Hyvinvoinnin määrittelyä	7
2.2	Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen.....	8
2.3	Hyvinvoinnin vastuut ja palvelut	9
3	VARHAISKASVATUS HYVINVOINTIPALVELUNA	10
3.1	Varhaiskasvatus lasten hyvinvoinnin edistäjänä	10
3.2	Varhaiskasvatuksen rakenteet lasten hyvinvoinnin edistäjänä	12
3.3	Varhaiskasvatuksen laatu ja valvonta	12
3.4	Varhaiskasvatuksen henkilöstö lapsen hyvinvoinnin ja terveyden asiantuntijoina	13
4	TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TAVOITE	15
5	TUTKIMUKSEN MENETELMÄLLINEN TOTEUTUS	16
5.1	Narratiivinen tutkimus.....	16
5.2	Aineiston hankinta	17
5.3	Aineiston analyysi.....	18
6	TULOKSET	21
6.1	Hyvinvoinnin rakenteet varhaiskasvatuksessa.....	21
6.1.1	Resurssit	21
6.1.2	Moniammatillinen yhteistyö ja perheen tuki	22
6.1.3	Lapsen yksilöllinen tuki	23
6.2	Fyysinen hyvinvointi ja terveys.....	24
6.2.1	Ravinto	24
6.2.2	Liikunta.....	25
6.3	Psyykinen hyvinvointi ja terveys	25
6.4	Koulutus hyvinvoinnin ja terveyden edistäjänä	27
7	POHDINTA.....	29
7.1	Tulosten tarkastelua	29
7.2	Yhteenveto	30
7.3	Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys.....	31
7.4	Tulosten hyödynnettävyys ja jatkotutkimusaiheet	33
	LIITE 1: LOMAKE KIRJOITUKSILLE / HAASTATTELULOMAKE	38
	LIITE 2: TIETOSUOJASELOSTE.....	39

LIITE 3: AINEISTONHALLINTASUUNNITELMA	44
---	----

KUVALUETTELO

Kuva 1. Pääluokat ja yläluokat.

Kuva 2. Esimerkki aineiston pelkistämisestä ja ryhmittelystä

1 JOHDANTO

Varhaislapsuus on merkittävä vaihe elämässä, ja varhaiskasvatus on nykyään hyvin merkittävä osa lapsen elämää. Yhä suurempi osa lapsista viettää yhä suuremman osan ajastaan varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatuksen merkitystä lapsen kehitykselle ja myöhemmälle oppimiselle korostetaan yhä enemmän tutkimuksissa, ja laadukkaan varhaiskasvatuksen merkitys tunnustetaan yhä vahvemmin kansainvälisesti (Tuononen 2021). OECD korostaa, että varhaiskasvatuspalveluiden lisääminen ei yksin riitä perheiden tueksi, ja varhaiskasvatuksen palveluiden laatuun on kiinnitettävä huomiota. Laatu on keskeinen tekijä toivottujen myönteisten vaikutusten aikaansaamiseksi yksilöille ja yhteiskunnalle. (Tilastokeskus 2021.) Erittäin tärkeää varhaiskasvatus näyttää olevan epäedullisissa sosioekonomisissa olosuhteissa eläville lapsille. (Tuononen 2021.)

Varhaiskasvatus on lapsen oikeus ja laki turvaa kaikille lapsille oikeuden varhaiskasvatukseen osallistumiseen. Varhaiskasvatus mahdollistaa vanhemmille osallistumisen yhteiskuntaelämään ja työelämään sekä perheen elinoloista huolehtimisen. (OPH 2016, 5.) Varhaiskasvatus ei ole sinänsä mitenkään myönteistä eikä kielteistä lapsen kehitykselle, hyvinvoinnille ja oppimiselle (Eskelinen ym. 2012, 60). Varhaiskasvatukseen vaikuttavuuteen liittyvät tutkimukset ja suositukset korostavat, että vain laadukkaalla varhaiskasvatuksella voidaan tuottaa hyviä positiivisia vaikutuksia (OPH 2016, 5).

Julkisuudessa varhaiskasvatus on näkynyt hyvin negatiivisessa valossa, ja varhaiskasvatuksen laatuongelmat ovat olleet otsikoissa. Varhaiskasvatus näyttäytyy mediassa ongelmakeskeisesti. Varhaiskasvattajat ovat korkeasti koulutettu ammattiryhmä, joilla vahva asiantuntijuus lasten hyvinvoinnin ja terveyden teemoista. Tämän työn tarkoituksena on kartoittaa varhaiskasvatuksen ammattilaisien näkemyksiä lasten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä. Työn tavoitteena on tuottaa tietoa lasten hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Tuloksia voidaan hyödyntää lasten hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi ja tietoa voidaan hyödyntää esimerkiksi hyvinvointikoordinaattorikoulutuksissa. Tämän työn toimeksiantajana toimii Savonia ammattikorkeakoulu.

2 LASTEN HYVINVOINNIN JA TERVEYDEN EDISTÄMINEN

2.1 Hyvinvoinnin määrittelyä

Hyvinvointi käsitteenä on hankala, koska se on hyvin abstrakti ja moniulotteinen käsite, ja sitä on vaikeaa määritellä yksinkertaisesti ja tyhjentävästi. Se on myös vaikeasti mitattavaa, sillä se on varsin subjektiivinen kokemus. Hyvinvointia on pohdittu läpi filosofian historian. Sitä voidaan tarkastella niin yksilökeskeisesti kuin yhteiskuntalähtöisesti. Hyvinvointia on määritelty eri teorioiden kautta, esimerkiksi hedonistinen ja utilitaristinen hyvinvointiteoria. Tarveteoreettisesta näkökulmasta (esim. Maslow) hyvinvoinnin toteuttamisessa keskeisimpänä pidetään universaalien perustarpeiden tyydytystä. (Lammi-Taskula & Karvonen 2014, 106.) Useissa hyvinvointitutkimuksissa on sovellettu hyvinvointitutkimuksen edelläkävijä Erik Allardtin hyvinvointiteoriaa.

Erik Allardtin mukaan hyvinvointi koostuu kolmesta ulottuvuudesta: having (omistus), loving (rakkaus) ja being (oleminen). Allardt kehitti hyvinvointiteoriansa vastapainona perinteisille taloudellisille indikaattoreille, joita käytetään hyvinvoinnin mittaamiseen. Allardt määritteli hyvinvoinnin tilaksi, jossa ihmisillä on mahdollisuus saada keskeiset tarpeensa tyydyttyä ja hyvän elämän huonojen olosuhteiden puutteeksi. (Helne 2023, 159–163.) Having kattaa materiaaliset ja taloudelliset resurssit, kuten tulot, omaisuus ja fyysiset elinolot. Se kattaa ihmisen perustarpeita, kuten ruoka, asunto ja turvallisuus. Loving liittyy sosiaalisiin suhteisiin ja vuorovaikutukseen. Tähän liittyy ihmissuhteiden laatu, perhesuhteet, ystävyysuhteet ja osallistuminen yhteisöön. Se korostaa emotionaalista tukea ja yhteenkuuluvuuden tunnetta. Being ulottuvuus puolestaan kattaa henkilökohtaisen kasvun, itsetunnon ja mahdollisuuden itseilmaisuuksiin. Tähän liittyy myös ihmisen kyky hallita omaa elämäänsä, osallistua yhteiskunnalliseen päätöksentekoon ja kokea elämänsä merkitykselliseksi. Allardtin hyvinvointiteoria on kokonaisvaltaisempi kuva ihmisen hyvinvoinnista, koska se huomioi, että hyvinvointi koostuu myös sosiaalisista ja henkilökohtaisista tekijöistä. (Allardt 1976, 32–49.)

Yksikään teorioista ei kuitenkaan pysty selittämään hyvinvointia täysin aukottomasti. Hyvinvointi on kokonaisuus, jossa terveyden ja hyvinvoinnin kokemuksen kannalta tärkeää ja olennaista on elämän kokonaisuus. Siihen vaikuttavat monet asiat ja tekijät elämässä. Lapsen hyvinvointiin ja kehitykseen vaikuttavat perimä sekä biologinen, psykologinen ja sosiaaliset olosuhteet. Siihen vaikuttavat myös politiikka ja kulttuuriset elämänhallinnan voimavarat. Ihmiset oppivat asenteet, arvot ja tekemisen tavat jo varhain, usein tiedostamatta. Aikuisuudessa voi löytää itsestä kehityksen lapsuuden malleja sekä hyvässä että pahassa. Ihmisen fyysinen ja psyykinen terveys ovat yhteydessä toisiinsa. (Reivin & Vähäkylä 2013, 38.)

2.2 Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteena on edistää väestön hyvinvointia ja terveyttä sekä vähentää terveyseroja. Monialainen, tuloksellinen hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen vaatii hyviä toimivia rakenteita, tarpeellisen määrän palveluja, osaamista sekä hyvinvoinnin edistämistyön resurssointia. Rakenteiden luomisessa on tärkeää, että hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtaminen, koordinoiminen ja suunnitelmat liitetään osaksi valtion, hyvinvointialueiden ja kuntien hyvinvointi- ja turvallisuussuunnittelua. (Aluehallintovirasto 2023a.)

Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen (STM 2023) määritelmien mukaan hyvinvointia ja terveyttä edistävällä toiminnalla vaikutetaan sekä yksilöön että yhteisöihin. Toiminnalla vaikutetaan ihmisten elinympäristöön, edistetään hyvinvointia, terveyttä ja toimintakykyä sekä ehkäistään ongelmia ja sairauksia. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toiminnalla voidaan hillitä yhteiskunnan kuluja, jotka seuraavat sairauspoissaoloista, varhaisesta eläköitymisestä, työ- ja toimintakyvyn heikkenemisen aiheuttamista laskuista sekä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista.

Vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä on hyvinvointialueilla ja kunnilla, joka on jaettava yhteistä. Lain (Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021) 6 § & 7 §) mukaan kunnilla ja hyvinvointialueilla on velvoite vähintään kerran vuodessa suunnitella ja sopia hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä koskevista tavoitteista, yhteistyöstä, toimenpiteistä sekä näiden seurannasta. (Kuntaliitto 2022.) Tässä hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyössä myös järjestöt ovat tärkeitä kumppaneita hyvinvointialueiden ja kuntien kanssa.

Varhaiskasvatuksessa ja sen sisällä aiheesta puhutaan työn kehittämisenä, varhaiskasvatuksen laadun, moniammatillisesta yhteistyöstä ja esimerkiksi kasvatuskumppanuudesta vanhempien kanssa. Nämä kehittämis- ja laateemat sisältävät sinänsä monia samoja asioita, mutta hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen sanana itsessään ottaa huomioon laajemman yhteiskunnallisen näkökulman sekä kentän ja ottaa huomioon myös varhaiskasvatuksen ulkopuoliset instanssit yhteiskunnassa kokonaisuudessaan.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen voidaan siis tässä tutkimusyhteydessä ymmärtää monella tavalla, joko esimerkiksi yleisellä tasolla lasten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisenä yhteiskunnassa tai varhaiskasvatuksen sisällä tapahtuvaksi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisenä ja esimerkiksi vaikuttamistoiminnaksi varhaiskasvatuksen ulkopuolelle. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on otettava tässä tutkimustyössä huomioon varhaiskasvatuksen sekä ulkoisena että sisäisenä kysymyksenä, sillä kaikki yhteiskunnalliset tekijät ovat tärkeitä osia lapsen arjessa ja vaikuttamassa lasten terveyteen ja hyvinvointiin. Lapset viettävät yhä suuremman osan ajastaan varhaiskasvatuksessa ja varhaiskasvatuksella on lasten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen näkökulmasta merkittävä rooli sekä vaikutus lapsiin ja perheisiin.

2.3 Hyvinvoinnin vastuut ja palvelut

Vanhemmilla on ensisijainen vastuu lasten hyvinvoinnista ja kehityksen tukemisesta. Lasten ja perheiden kanssa toimivien viranomaisten tehtävänä on tukea vanhempia kasvattajina ja auttaa tarvittaessa. Lapset viettävät suuren osan ajastaan varhaiskasvatuksessa. Tämän lisäksi he käyttävät muita palveluja ja osallistuvat monenlaiseen vapaa-ajan toimintaan. Lapsiperheet ovat huomattava sosiaali- ja terveystalouden käyttäjäryhmä. Kunnat ja hyvinvointialueet järjestävät lapsiperheiden käyttämät palvelut itse, yhteistyössä muiden kuntien kanssa tai hankkimalla palveluja muilta tuottajilta. Lapsiperheiden palveluja tuottavat useat tahot, joiden nimet ja kokoonpano voi vaihdella kunnittain. Näitä ovat opetus-, sosiaali-, terveys-, kulttuuri-, nuoriso- ja liikuntatoimien lisäksi järjestöt, yksityiset yritykset ja seurakunta. (Reivinen & Vähäkylä 2013, 142-143.)

Sosiaali- ja terveyspolitiikassa korostetaan kaikkien eri tahojen vastuuta ja toimia, joilla kehitetään ja vahvistetaan edistäviä sekä ehkäiseviä palveluja. Niissä korostetaan mm. vanhemmuuden vahvistamista, varhaista huolenaiheiden tunnistamista ja tuen antamista sitä tarvittaessa. Useat säädökset velvoittavat kuntia ja ammattilaisia monialaiseen yhteistoimintaan, mutta antavat vain vähän ohjausta siihen, mitä tukirakenteita yhteistoiminnan johtaminen tarvitsee sekä miten johtamista käytännössä voitaisiin kehittää yhteistoimintaa tukevaksi. Vaikka lasten hyvinvointi on keskimäärin parantunut, niin osalla menee entistä huonommin: kaikkein vaikein tilanne on niillä, joille on alkanut kerääntyä huono-osaisuuden merkkejä jo ennen syntymää. Monimutkaisiin ongelmiin puuttuminen edellyttää korjaavia palveluita ja erityisiä tukitoimia. Monet yhteiskunnan palvelut ovat hyvin kuormittuneita intensiivisistä tai erityistä tukea tarvitsevista lapsista sekä perheistä. (Reivinen & Vähäkylä 2013, 143.)

3 VARHAISKASVATUS HYVINVOINTIPALVELUNA

3.1 Varhaiskasvatus lasten hyvinvoinnin edistäjänä

Varhaislapsuus on merkittävä vaihe elämässä ja varhaiskasvatus suuri osa nykyajan lapsen elämää. Varhaiskasvatukseen osallistumista pidetään lasten hyvinvoinnille, sosiaaliselle ja kognitiiviselle kehitykselle tärkeänä. (Karila 2016, 5.) Yhä suurempi osa lapsista viettää yhä suuremman osan ajastaan varhaiskasvatuksessa ja suunta lasten osallistumisasteelle varhaiskasvatuksessa on edelleen kasvava. Siitä suunnasta kertoo tähän saakka tapahtunut muutos suoraan tilastoissa kuin erilaiset ympäristön signaalit. Tilastokeskuksen tilastoissa varhaiskasvatukseen osallistuneiden lasten osuus on kasvanut. (Tilastokeskus 2024.) Tutkijat ehdottavat, että kaikkien yli 3 vuotta täyttäneiden lasten tulisi osallistua velvoittavasti varhaiskasvatukseen, sillä se vähentäisi terveyseroja (Majlander, Messäislehto, & Rotko 2023, 16). Tällä hetkellä varhaiskasvatus on velvoittavaa vain esiopetuksen osalta.

Varhaiskasvatuksen sisältö ja asema määrittyvät yhteiskunnassa poliittisen keskustelun ja päätöksen teon aikaansaannoksena. Sisältö ja asema ovat osaltaan yhteydessä myös kansainvälisiin suuntauksiin, politiikkaan ja talouteen. Valtakunnallisella tasolla tehdyt linjaukset luovat varhaiskasvatukselle kehyksen, joka on yhteydessä siihen, miten varhaiskasvatus toteutuu paikallisella tasolla ja varhaiskasvatuksen yksiköissä. Nämä linjaukset etenevät lasten oppimiskokemuksiin ja vanhempien tyytyväisyyteen asti. (Varhaiskasvatuslaki 540/2018, § 4 ja Böök, Eerola-Pennanen, Koivula, Siippanen 2022.)

Varhaiskasvatuksella on suuri rooli lasten oikeuksien toteutumisessa: Lakiin kirjattu määritelmä varhaiskasvatuksesta nojautuu lapsen oikeuksien sopimukseen. Lasten oikeuksien toteutuminen varhaiskasvatuksessa ylittää aina lainsäädännöstä perusarkeen lasten ja aikuisten kohtaamiin. Lasten oikeuksien sopimuksen olennaisin periaate on lapsen edun toteutuminen ja se pitää huomioida kaikessa lasta koskevassa toiminnassa. Päätäjillä ja kasvattajilla on velvoite suunnitella toiminta lapsen edun mukaisesti. (Varhaiskasvatuslaki 540/2018, § 4 ja Böök ym. 2022.) Nykyään ajatellaan, että varhaiskasvatukseen osallistuminen on lapsen oikeus ja laki turvaa kaikille lapsille oikeuden varhaiskasvatukseen osallistumiseen. Varhaiskasvatus mahdollistaa vanhemmille yhteiskuntaelämään ja työelämään osallistumisen sekä perheen elinoloista huolehtimisen. (Böök ym. 2022 & OPH 2016, 5.)

Vuosia syntymästä 5-vuotiaaksi pidetään kriittisenä ajanjaksona ajattelun ja käyttäytymisen sekä emotionaalisen hyvinvoinnin perustan kehittymisen kannalta. Lapsen kehityksen asiantuntijoiden mukaan juuri näinä vuosina lapset kehittävät kielellisiä, kognitiivisia ja kognitiivisia taitojaan, sosiaaliset, emotionaaliset ja säätelytaidot, jotka ennustavat heidän myöhempää toimintaansa monilla aloilla. (Bakken, Brown, Downing 2017.) Laadukkaan varhaiskasvatuksen vaikutus lasten ja perheiden hyvinvoinnille tunnustetaan nykyään yhä paremmin. Varhaiskasvatuksen merkitystä lapsen kehitykselle ja myöhemmälle oppimiselle korostetaan yhä enemmän myös kansainvälisissä tutkimuksissa. (Tuononen 2021.)

Tutkimusten mukaan laadukas varhaiskasvatus edistää lasten kognitiivista, kielellistä ja sosiaalista kehitystä (Becker 2011, Côté, Doyle, Petitclerc, Timmins 2013, Melhuish ym. 2015, Melhuishand & Gardiner 2020, Sylva, Melhuis, Sammons, Siraj-Blatchford, Taggart 2004, van Huizen & Plantenga 2018). Tutkimuksissa ilmenee, että varhaiskasvatukseen osallistuneet lapset osoittivat parempia

sosiaalisia taitoja, saavuttivat parempia tuloksia matematiikan ja lukemisen standardoiduissa testeissä verrattuna vertailuryhmään. Varhaiskasvatukseen osallistuneet lapset tunnistettiin erityisopetuksen tarpeessa aikaisemmin ja he siirtyivät nopeammin takaisin yleisopetukseen verrattuna vertailuryhmään. Laadukas varhaiskasvatus johtaa pitkäaikaisiin positiivisiin vaikutuksiin lasten koulunkäynnissä ja elämässä. Tutkimuksissa ilmenee, että varhaiskasvatuksen ja varhaiskasvatuksen hyödyt ovat suuremmat heikommassa asemassa oleville lapsille. (Bakken ym. 2017, Connell and Prinz 2002, Geoffroy, Côté, Borge, Larouche, Séguin 2007, Larose, Côté, Ouellet-Morin, Maughan, Barker 2021, Melhuish 2004, Melhuish ym. 2015. Sylva ym. 2004.) Vaikeista olosuhteista tulevat lapset ovat erityisen herkkiä varhaiskasvatuspalveluiden laadulle (Pulkkinen 2022, 227 & Belsky ym. 2007, Phillips & Lowenstein 2001).

Saarisen (2020) mukaan tutkimusnäyttö osoittaa sen, että varhainen päivähoiton aloitus voi lisätä aggressiivisen käyttäytymisen riskiä. Isot ryhmät, huono henkilöstömitoitus ja vaihtuvuus sekä lasten stressaantuminen päivän aikana ovat yhteydessä heikompiin varhaiskasvatuksen tuloksiin. Pienet lapset voivat olla päiväkodissa jopa 40-50 tuntia viikossa. Saarisen mukaan varhaiskasvatuspalveluihin osallistuminen kolmen ensimmäisen ikävuoden aikana on yhteydessä heikompiin kognitiivisiin suorituksiin kuin osallistuminen niihin 3-6-vuotiaana. Suomessa varhaiskasvatus painottaa pedagogiikkaa sen sijaan, että keskittyisi lapsen emotionaaliseen kehitykseen, joka edellyttäisi riittävän pieniä lapsiryhmiä sekä hoitosuhteen jatkuvuutta. (Saarinen 2020 ja Pulkkinen 2022, 225 –227.)

Kirsti Karila on selvittänyt varhaiskasvatuksen vaikutuksia käsitteleviä tutkimusten tuloksia. Karila (2016, 5) korostaa tutkimuksiin viitaten, että vain laadukas varhaiskasvatus tuottaa positiivisia tuloksia, jossa laatutekijöiden kokonaisuus on merkittävää. Karilan selvityksen mukaan keskeiset laatutekijät ovat henkilöstön koulutus ja osaaminen, henkilöstön työolot ja mahdollisuudet ammatilliseen kehittymiseen, joilla on merkitystä myös varhaiskasvatuksen laadulle. OECD korostaa, että varhaiskasvatuspalveluiden lisääminen ei yksin riitä perheiden tueksi ja varhaiskasvatuksen palveluiden laatuun on kiinnitettävä huomiota. Laatu on keskeinen tekijä toivottujen myönteisten vaikutusten aikaansaamiseksi yksilöille ja yhteiskunnalle. (Tilastokeskus 2021.)

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä on tärkeää ottaa huomioon lasten hyvinvointi, sillä hyvinvointi ja terveyserot alkavat muodostua jo lapsuuden aikana (Karila 2016, 5). Terveyserot ja terveysongelmat aikuisuudessa ovat yleisempiä henkilöillä, jotka ovat kasvaneet pienituloisessa tai haavoittuvassa perheessä, kuin varakkaammista perheistä (Mackiewicz, Mänd, Pakarinen Salanterä, Skogberg, Tuuling, Urdzina-Merca 2022). Varhaiskasvatus on vaikuttavaa erityisen suuresti etenkin niiden lasten kohdalla, joilla on haasteita oppimisessa, kehityksessä tai joiden elinolosuhteet ovat hankalat (Karila 2016, 5). Tästä kertovat erilaiset tutkimukset, joihin myös Karila viittaa.

Reivinen & Vähäkylä (2012, 38) kirjoittavat, että yhteiskuntaan kiinnittyminen alkaa aikaisin ja ulkopuolelle jäämisen riski on suurin niillä, joiden elämän eväät ovat jo lähtökohtaisesti heikommat esimerkiksi sairastamisen tai perheen erilaisten ongelmien vuoksi. Syrjäytyminen on usein huono-osaisuuden syvenevä kierre. Mitä enemmän riskitekijöitä lapselle kasaantuu, sitä todennäköisemmin on hänen kehityksensä päätyminen ei-toivotulle polulle. Tämä on kysymys laajemmin yhteiskunnallisista oloista. Hyvin toimeentulevien perheiden lapset esimerkiksi syövät terveellisemmin ja liikkuvat enemmän. Huonot elinolosuhteet ohjelmoivat elimistöä monella tavalla, altistaa monelle kansantaudille. (Reivinen & Vähäkylä 2012, 38–42, 48.)

Reivinen & Vähäkylä (2012, 41–42, 48, 159) kirjoittavat, että lapsuuden stressi ja vastoinkäymiset voivat sairastuttaa mielen tai kehon aikuisiällä, ja jo sikiöaikaisilla olosuhteilla on kauaskantoisia seurauksia. Psykykinen ja fyysinen terveys kietoutuvat monin tavoin yhteen. Lapsen mielenterveyden kehittyminen on monitahoinen tapahtumasarja, johon vaikuttavat lapsen perimä ja ympäristö niin kotona vapaa-ajalla, koulussa kuin varhaiskasvatuksessa. Myös Kurttila (2017) kirjoittaa, että tutkimuksista ilmenee, että lapsuuden kasvu- ja elinympäristöllä on vahva vaikutus ihmisen pärjäävyyteen ja hyvinvointiin. Kurttila ottaa kantaa, että mikäli perheolosuhteet sen edellyttävät, lapsella tulee olla oikeus suojaavien tekijöiden saamiseksi esimerkiksi varhaiskasvatuksesta. (Kurttila 2017)

3.2 Varhaiskasvatuksen rakenteet lasten hyvinvoinnin edistäjänä

Varhaiskasvatuksessa rakenteille tarkoitetaan varhaiskasvatuksen järjestämistä ja kaikkea siihen liittyviä rakenteita, kuten esimerkiksi tiloja, suunnitelmia, ryhmäkokoja, materiaaleja. Varhaiskasvatuksen rakenteilla viitataan myös esimerkiksi henkilökunnan resursseihin, ammattitaitoon ja pedagogisiin käytäntöihin ja johtamiseen. Varhaiskasvatuksessa hyvät rakenteet luovat pohjan lapsen oppimiselle, kasvulle ja hyvinvoinnille. Hyvin toimivat varhaiskasvatuksen rakenteet tukevat lapsen kokonaisvaltaista kehitystä sekä mahdollistaa henkilöstölle edellytykset tehdä työtään hyvin. Varhaiskasvatuksessa rakenteilla voidaan vaikuttaa lasten hyvinvointiin.

Mikäli lapsella ilmenee varhaiskasvatuksessa tuen tarvetta, lapsella on oikeus oikea-aikaiseen tukeen siten kuin varhaiskasvatuslaissa on säädetty. Varhaiskasvatuksen tuen tasot ovat: yleinen, tehostettu ja erityinen tuki. Kaikki lapset saavat tarpeidensa mukaan yleistä tukea. Tehostettua tukea annetaan, kun yleinen tuki ei riitä, ja sitä annetaan niin kauan kuin lapsi sitä tarvitsee. Erityistä tukea voi saada vammasta, sairaudesta, kehityksen viivästyisestä tai muusta merkittävästä toimintakyvyn heikennyksestä johtuen. Varhaiskasvatuksen järjestämistä vastaava kunta tekee tehostetusta ja erityisestä tuesta hallinnollisen päätöksen. Oikea-aikaisella, yksilöllisellä ja lapsen tarpeiden mukaisella tuella edistetään lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia. Samalla ehkäistään riskiä syrjäytyä ja ongelmien kasvamista. (Varhaiskasvatuksen suunnitelman perusteet 2022.)

Lapsen tuki voi sisältää niin pedagogisia, rakenteellisia ja hoidollisia tuen muotoja. Pedagogisia muotoja voi olla esimerkiksi selkeän ja ennakoivan päivärytmin luominen, kuvat, viittomat ja toiminnan suunnittelu, havainnointi, dokumentointi ja arviointi. Rakenteellisiin tuen muotoihin liittyy esimerkiksi henkilöstön osaamisen lisääminen, lapsiryhmän pienentäminen, henkilöstön mitoitus, apuvälineet tai vaikkapa erityisryhmä. Hoidollisiin tuen muotoihin puolestaan kuuluu menetelmiä ja toimintatapoja, joilla voidaan vastata lapsen hoidon, hoivan ja avustamisen tarpeeseen. Näitä voi olla esimerkiksi sairauksien, lääkitykseen, ruokavalioon sekä liikkumiseen liittyviä avun tarpeita, että apuvälineitä. (Varhaiskasvatuksen suunnitelman perusteet 2022.)

3.3 Varhaiskasvatuksen laatu ja valvonta

Varhaiskasvatuslain (Varhaiskasvatuslaki 540/2018, § 2) määritelmän mukaan ”varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka”. Varhaiskasvatusta ohjaa esimerkiksi lait, joissa

säädetään mm. palveluiden järjestämisen velvoittavuudesta, henkilöstön ja lasten määrästä. Varhaiskasvatuksen toteutumista ja sisältöä ohjaa sekä tukee varhaiskasvatuksen suunnitelman perusteet. Päiväkodeissa työskentelee varhaiskasvatuksen ammattilaisia: opettajia, sosionomeja, lastenhoitajia, erityisopettajia ja päiväkodin johtajia. Lisäksi on myös muuta henkilöstöä, joiden nimikkeistä tai kelpoisuuksista ei määritellä laissa. (Varhaiskasvatuslaki 540/2018, Aluehallintovirasto 2021.)

Elokuussa vuonna 2021 varhaiskasvatuksen henkilöstölle tuli voimaan velvollisuus tehdä ilmoitus, mikäli havaitsee lapsen varhaiskasvatukseen kohdistuvan epäkohdan tai epäkohdan uhan. Epäkohtana voidaan pitää esimerkiksi lapsen epäasiallista kohtelua tai tilanteita, joissa varhaiskasvatuksen tilat eivät ole terveelliset ja turvalliset tai muuten vastaa lasten yksilöllisiin tarpeisiin. Myös tilanteet, joissa poiketaan lainvastaisesti varhaiskasvatuksen henkilöstön määrästä ja mitoituksesta, kohdistuvat ilmoitusvelvollisuuden piiriin. (Räsänen 2021.) Tyhjentävää luetteloa epäkohdista tai uhista ei ole, mutta ilmoitusvelvollisuus koskee kaikkia niitä tilanteita, joissa varhaiskasvatuksen olosuhteet ja toiminta ovat lain tai sen tavoitteiden vastaisessa tilanteessa.

Varhaiskasvatuslain mukaan varhaiskasvatuksen tavoitteena on mm. edistää jokaisen lapsen iän ja kehityksen mukaista kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia. Laadukas varhaiskasvatus edistää lapsen iän ja kehityksen mukaista kasvua, tukee oppimisedellytyksiä sekä vahvistaa elinikäistä oppimista ja koulutuksellista tasa-arvoa. Varhaiskasvatuslaki määrittelee varhaiskasvatuksen laadun vähimmäistason. Varhaiskasvatuslaki yhdessä opetushallituksen laatimien varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden kanssa luovat pohjan laadukkaalle varhaiskasvatukselle ympäri Suomen. Nämä antavat raamit paikallisille varhaiskasvatussuunnitelmille. (OAJ 2023.)

Valvira ja aluehallintovirastot valvovat kunnan tai kuntayhtymän järjestämää varhaiskasvatusta. Lisäksi yksityistä varhaiskasvatusta valvoo myös kunta tai kuntayhtymä. (Aluehallintovirasti 2021, 7.) Näin valvotaan varhaiskasvatuksen toteutumista, lainmukaisuutta, laatua ja oikeusturvan toteutumista. (Aluehallintovirasto 2023.) Valvira valvoo varhaiskasvatusta valtakunnallisesti ja aluehallintovirastot valvovat omilla alueillaan. Valvira valvoo varhaiskasvatusta erityisesti silloin, kun kyseessä on laajat asiat tai esimerkiksi kun aluehallintovirasto on esteellinen käsittelemään asiaa. (Valvira 2023.)

3.4 Varhaiskasvatuksen henkilöstö lapsen hyvinvoinnin ja terveyden asiantuntijoina

Suomalaisen varhaiskasvatuksen yhtenä ideaalina on pidetty moniammatillista työyhteisöä (Järvenkallas, Karila, Kosonen 2017, 80). Päiväkodeissa toimii henkilöstöä nimikkeillä varhaiskasvatuksen opettaja, varhaiskasvatuksen sosionomi, varhaiskasvatuksen lastenhoitaja, varhaiskasvatuksen erityisopettaja ja päiväkodin johtaja. Ammatilliset, jotka työskentelevät pienten lasten parissa varhaiskasvatuksessa ovat muiden terveys- ja sosiaalihuollon ammattilaisten kanssa keskeisessä asemassa asiantuntijoina kertomaan, mikä olisi keskeistä lasten terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi tärkeää. Varhaiskasvatuksen moniammatillisilla työyhteisöillä on vahvaa asiantuntijuutta lapsuudesta ja lasten hyvinvoinnista sekä terveydestä, jota olisi tärkeää kuulla. Varhaiskasvatuksessa lasten hyvinvointiin vaikuttavat myös kasvattajien yleinen hyvinvointi, joten kasvattajien työolosuhteita ja hyvinvointia ei voida ohittaa, kun puhutaan lasten terveydestä ja hyvinvoinnista. Kasvattajien stressi on yhteydessä kykyyn tukea lapsia emotionaalisesti sekä vaikuttaa pedagogiikan laatuun. (Martikainen & Oikarinen 2021, 153.)

Kasvatustieteen kandidaatin tutkinto muodostuu kasvatustieteen pohjalle, jota täydentävät yhteiskunnallis-humanistiset opintojaksot. Sosionomi (AMK) -koulutus puolestaan muodostuu yhteiskunta- ja sosiaalitieteistä, jossa varhaiskasvatuksen koulutus ja kelpoisuuden antavat opinnot sisältyvät opintoihin, mikäli opiskelija valitsee suuntautua varhaiskasvatukseen. Kummassakin tutkinnossa on 60 op laajuiset varhaiskasvatuksen ammatillisia valmiuksia antava opintokokonaisuus. Vapaavalintaiset kurssit ja sivuainevalinnat tuottavat yksilötasolla jonkin verran vaihtelua molemmissa koulutuksissa. (Järvenkallas ym. 2017, 82.)

Vuonna 2018 varhaiskasvatustilaki muuttui varhaiskasvatuksessa työskentelevien kelpoisuuksien osalta. Varhaiskasvatukseen on valmistunut ammattilaisia nimikkeellä varhaiskasvatuksen opettaja vuoteen 2023 saakka sekä ammattikorkeakoulusta (sosionomi) että yliopistosta (kasvatustieteen kandidaatti). Vuoden 2023 jälkeen ammattikorkeakoulusta valmistuu varhaiskasvatukseen ammattilaisia nimikkeelle varhaiskasvatuksen sosionomi, joilla ei ole mahdollisuutta tehdä töitä varhaiskasvatuksen opettajan nimikkeellä. Uuden linjauksen myötä kahden eri koulutuksen tuottamat ammattilaiset on haluttu eriyttää. Varhaiskasvatuksen koulutuksen tasoa pyritään nostamaan niin, että varhaiskasvatuksen ryhmissä on jatkossa (2/3) yhä enemmän korkeakoulutuksen saaneita.

4 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TAVOITE

Tämän opinnäytetyön tarkoitus oli kartoittaa varhaiskasvatuksen ammattilaisten näkemyksiä lasten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä. Tavoitteena oli tuottaa tietoa lasten hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyöhön. Tuloksia voidaan hyödyntää lasten hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi sekä tietoa voidaan hyödyntää hyvinvointikoordinaattorikoulutuksissa.

Tutkimuskysymyksenä oli, miten varhaiskasvatuksen ammattilaiset edistäisivät lasten hyvinvointia ja terveyttä?

5 TUTKIMUKSEN MENETELMÄLLINEN TOTEUTUS

5.1 Narratiivinen tutkimus

Tämä opinnäytetyö on laadullinen tutkimus, jossa tutkimusmenetelmäksi valikoitui kirjoitetut kertomukset sekä avoimet haastattelut. Narratiivisessa tutkimuksessa narratiivinen aineistomateriaali voi olla sekä puhetta että kirjoitettua tekstiä (Eronen, Syrjäläinen, Värri 2007, 17). Kvalitatiivisen tutkimuksen myötä ovat yleistyneet erilaiset tiedonkeruutavat, joissa pyritään ymmärtämään toimijoita heidän itsensä tuottamien kertomusten ja tarinoiden myötä. Aineistona voi olla monenlaisia dokumentteja, kuten päiväkirjat, kirjeet, muistelmat, viralliset dokumentit ja elämäkerrat. Nämä kaikki kuuluvat narratiivisen tutkimuksen piiriin. Narratiivisen tutkimuksen perusta ja lähtökohta on kertomusten analyysi. Narratiivin voi kääntää tarinaksi, tapahtumien kuluksi, kertomukseksi. Narratiivisuudella tarkoitetaan lähestymistapaa, jossa katsotaan kertomuksia keinona ymmärtää elämää ja tehdä elämän tapahtumia merkitykselliseksi. (Hirsjärvi, Remes, Sajavaara 2008, 212–213.)

Narratiivit ovat keskeisiä työkaluja, joiden avulla ihmiset voivat ymmärtää itseään, asioita ja asioiden yhteyksiä. Narratiivisessa tutkimuksessa tutkittavia voidaan ohjata mm. kuvailemaan joitakin tapahtumia ja pyytää kuvailemaan kirjallisesti tai haastattelun muodossa. (Hirsjärvi ym. 2008.) Narratiivisessa tutkimuksessa sisällöt ja niiden rajaukset tuovat esille tutkimukseen vastaajat, kertojat. Narratiivit eli kerronnalliset aineistot voivat olla erilaisia: lyhyitä, pitkiä, henkilökohtaisia tai julkisia. Narratiivinen tutkimus lähtee siitä aatteesta, että kertominen kuuluu ihmisyyteen ja on olennainen osa sitä. Ihminen kertoo ja tarinoi jatkuvasti kaiken aikaa. Narratiivisessa tutkimuksessa voidaan aineistona käyttää sanomalehtikirjoituksia, tarinoita tai vaikka valmiita kulttuurituotteita. Jos tutkimukseen kerätään tekstiaineistoa, jossa pyydetään vaikkapa naisten omia kertomuksia työelämästä, voi vastaajille antaa vapaus kertoa aiheesta ja kommentoida. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Valitsin tutkimusmenetelmäksi kertomukset ja avoimet haastattelut, koska pyrin saavuttamaan kohderyhmältä autenttisia kertomuksia ja vastauksia, joita en ole ohjailut valmiilla kysymyksillä. Tällöin tuloksissa nostetut aiheet ovat aidosti varhaiskasvattajien nostamia aiheita. Kirjallisessa muodossa on ytimekästä esittää näkemyksiä, perustella ja kertoa arkitarinoita. Menetelmän avulla voin saavuttaa myös määrällisesti parempaa tulosta kuin keskittymällä pelkästään haastatteluihin. Tämä tuo tutkimukseen aina parempaa validiutta. Menetelmän avulla aineistosta voi nousta jotain yllättävää ja erilaista kuin strukturoidun haastattelun tai lomakkeiden avulla. Aineistonkeruun välineenä käytetty kyselylomake on lopulta kuitenkin tutkijan subjektiivinen etukäteiskonstruktio todellisuudesta (Puusa & Juuti 2020). Kirjallisten kertomusten heikkous on siinä, että ne voivat jäädä lyhyiksi eikä niissä pääse tekemään lisäkysymyksiä ja tarkennuksia aiheisiin. Kirjallisessa aineistossa voi ilmetä erikoisia lauseita, joita voi tutkijana jäädä ihmettelemään, mitähän tällä tarkoitetaan. Aineistossa voi olla osia, joita tutkija ei ymmärrä. Haastattelut täydentävät hyvin kirjallista aineistoa ja niiden vahvuus on siinä, että tarkennuksia ja lisäkysymyksiä pystyy esittämään. Haastatteluissa on kuitenkin riskinä se, että keskustelua alkaa ohjailmaan tiettyyn suuntaan, vaikka pyrkii noudattamaan puhtaasti avoimen haastattelun periaatteita.

5.2 Aineiston hankinta

Tutkimuksen kohderyhmänä oli ammattikasvattajat varhaiskasvatuksesta: varhaiskasvatuksen opettajat, sosionomit, lastenhoitajat, erityisopettajat ja päiväkodin johtajat. Pidin kohderyhmässä nämä ammattilaiset, koska jokaisella ammattiryhmällä on tärkeää näkemystä lasten hyvinvoinnin ja terveyden suhteen sekä arvokasta kokemusta lasten ja perheiden kanssa työskentelystä. Jokainen ammattiryhmä katsoo lasten terveyttä ja hyvinvointia piirun verran eri näkökulmasta oman koulutus- ja kokemustaan kautta. Kohderyhmäksi valitsin ammattikasvattajat kokonaisuudessaan, sillä en löytänyt perusteluita sille, miksi en ottaisi tutkimukseen mukaan kaikkia näitä ammattiryhmiä: varhaiskasvatuksen opettajat, sosionomit, lastenhoitajat, erityisopettajat ja päiväkodin johtajat. Heillä jokaisella on tärkeitä näkemyksiä ja kokemuksia lasten terveyden ja hyvinvoinnin osalta. Kohderyhmää en rajannut vain tiettyyn kuntaan, yksityiseen varhaiskasvatuksen järjestäjään tai rajannut muullakaan tavoin alueellisesti. Varhaiskasvatuksen henkilöstö ammattikasvattajina ovat ammattiryhmä, joilla on erinomaiset eväät kertoa, arvioida ja argumentoida lasten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ydin kohtia. He työskentelevät ruohonjuuritasolla lasten ja perheiden kanssa.

Keräsin kirjoituksia varhaiskasvatuksen ammattilaisilta avoimen kirjeen periaatteella Webpropol lomakkeen avulla. Tavoittelin tutkittavia esimerkiksi Facebookin kautta varhaiskasvatuksen ammattilaisten suljetuista ryhmistä. Tutkimuslomakkeen ja kysymyksen asettelun olen pyrkinyt pitämään täysin avoimena vain antavammalla vain ns. ”katto aiheen” lasten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä. Kirjoittajalla on ollut vapaus kirjoittaa, kuten parhaakseen näkee. He ovat voineet itse päättää tekstin muodon ja pituuden. Käytin Webpropolia kirjoitusten keräämiseen, koska sen avulla on helpompi hallita aineistoa, kun kirjoitukset ovat selkeästi yhdessä paikassa kootusti ja helpommin käsiteltävissä. Lisäksi menetelmä on turvallisempi, anonymi sekä palautus on vastaajalle helppo. Kirjoittaja on saanut kirjoittaa tarinoita arjesta, näkemyksiä varhaiskasvatuksesta sekä perustella näkemyksiään omaa asiantuntemustaan käyttäen. Tässä tutkimuksessa on ollut tavoite autenttisuus kirjoituksissa, enkä kysymyksen asettelulla halunnut ohjata kirjoittajia mihinkään rakennettuun muotoon tai suuntaan. Kaikki vastaajat ovat eri puolelta Suomea.

Haastattelin kirjoitusten lisäksi kahta varhaiskasvatuksen ammattilaista täydentääkseni aineistoa. Olemme ihmisinä erilaisia ja joillekin kirjallinen ilmaisu ei ole luonteva tapa ilmaista itseään. Kirjoittaminen voidaan kokea työlääksi haastatteluun verrattuna. Haastattelut toteutin avoimena haastatteluna, koska pyrin yhtäläiseen autenttisuuteen haastatteluissa kuin kirjallisissakin aineistoissa. Lähtökohtaisesti esitin samat kysymykset kuin kirjallisessa tutkimuskyselyssä. Nauhoitin haastattelut ja litteroin ne haastattelun jälkeen analysointia varten. Avoimessa haastattelussa keskustelu ei ole sidottu mihinkään formaattiin ja siten avoimesta haastattelusta käytetään synonyymina mm. strukturoimaton haastattelu. Avoimessa haastattelussa haastattelija tavoittelee, että tilanteesta tulisi mahdollisimman luonteva ja avoin. Haastattelu etenee haastateltavan ehdoilla, mutta aihepiirissä. Se etenee tarkkojen kysymysten sijaan mahdollisimman keskustelun omaisesti ja muistuttaa tavallista keskustelua. Haastateltava saa puhua vapaasti. Hän saa tilaa kokemuksille, muistoille, mielipiteille ja perusteluille. Haastattelija on keskustelukumppani, joka auttaa tarvittaessa hienovaraisesti keskustelua takaisin aiheeseen. Etenkin narratiivisessa tutkimuksessa avoin haastattelu auttaa haastateltavaa tuomaan omaa tarinaansa ja näkemystä esille. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Kirjoituksia sain 23 kappaletta. Toivoin kirjoituksia enemmän kuin niitä sain, mutta haastatteluilla sain täydennettyä aineistoa. Haastatteluista tein 2 kappaletta enkä jatkanut aineiston hankintaa tämän jälkeen. Aineisto toisti niin vahvasti jo itseään ja haastatteluissa asiat olivat samoja, joita nousi myös kirjallisissa kertomuksissa. Kvalitatiivisen aineiston keruussa käytetään aineiston riittävyteen, kylläisyyteen, viittaavaa saturaatio käsitettä. Tällä tarkoitetaan aineiston kylläntymistä, eli aineisto on riittävä, kun samat asiat alkavat kertautua aineistossa. Tällöin on tapahtunut saturaatio. (Hirsjärvi ym. 2008, 177.) Suurempi aineisto olisi voinut nostaa uusia yksittäisiä ideoita ja ajatuksia aineiston seasta, mutta uskon, että isossa kuvassa samat keskeiset luokat nousisivat keskiöön. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa aineistosta ei tehdä päätelmiä yleistettävyyttä ajatellen vaan ajatuksena on, että yksityisessä toistuu yleinen (Hirsjärvi ym. 2008, 177).

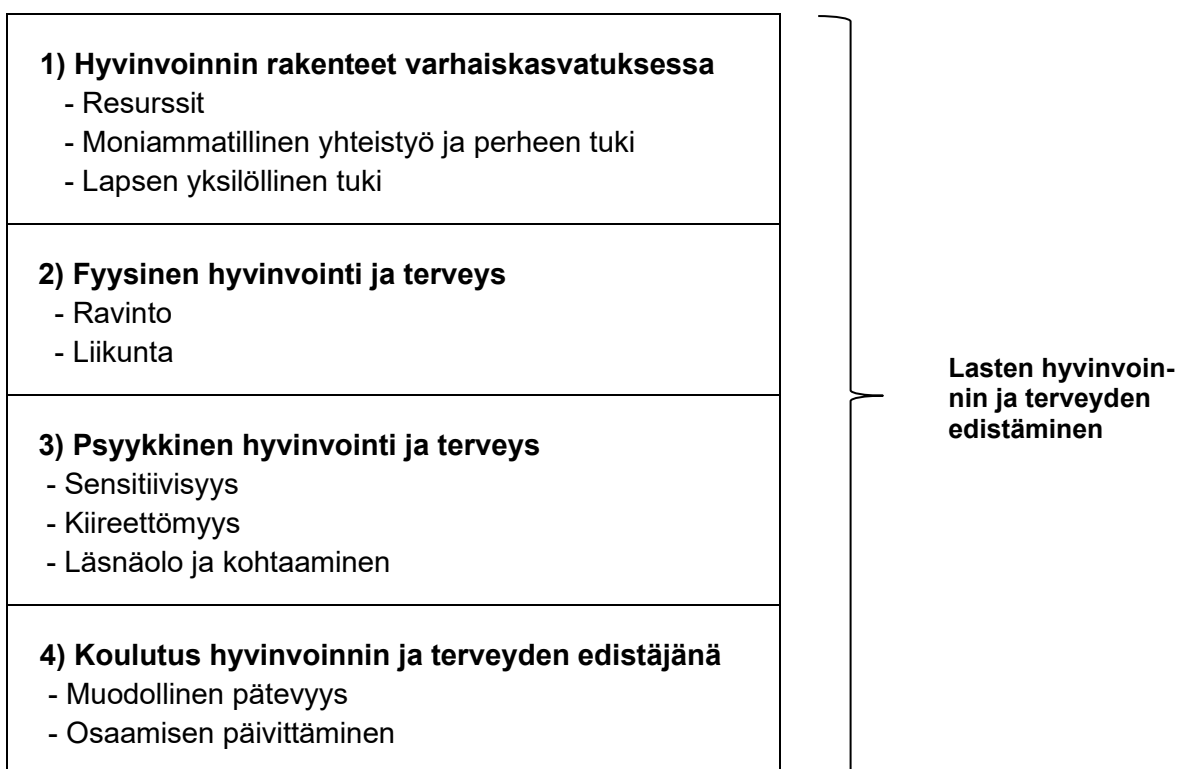
5.3 Aineiston analyysi

Sisällönanalyysi on käytetty analyysimenetelmä laadullisissa tutkimuksissa. Sisällönanalyysin voi toteuttaa joko teorialähtöisesti eli deduktiivisesti tai aineistolähtöisesti eli induktiivisesti: Tämä työssä on käytetty aineistolähtöistä sisällönanalyysia. Analyysimenetelmänä käytin sisällönanalyysia, koska soveltuu useiden erityyppisten materiaalien analysointiin. Menetelmän keinoin voi analysoida melkein kaikkea aineistoa, joka voidaan dokumentoida kirjalliseen muotoon. Se myös mahdollistaa objektiivisen, systemaattisen, toistettavan sekä luotettavan aineiston analyysin. (Elo, Kajula, Kääriäinen, Tohmola 2024, 215–216.) Sisällönanalyysia käytetään tutkimuksessa myös tekstien, narratiivien, analysointiin. Siinä keskitytään tekstin ilmeisen sisällön objektiiviseen tarkasteluun, teemojen luokitteluun ja määrälliseen määrittämiseen. Sisällönanalyysissä korostetaan objektiivisuutta ja yleistettävyyttä ja sitä käytetään suurten tietokokonaisuuksien tutkimiseen sekä mallien ja suuntausten tunnistamiseen. (Abbadia 2023.)

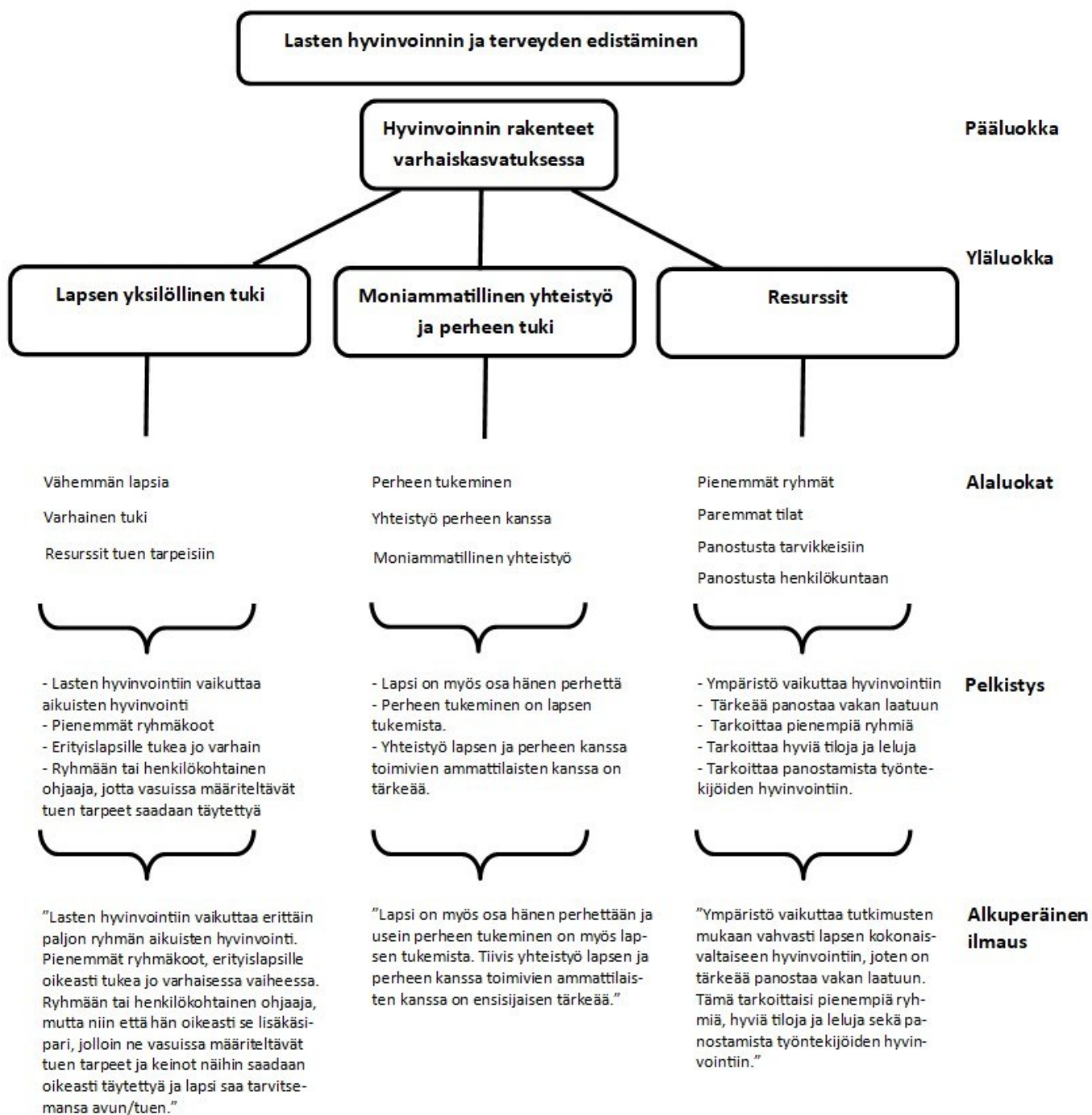
Sisällönanalyysin tavoitteena on kuvailla tutkimusaineisto yleisessä, pelkistetyssä ja tiivistetyssä muodossa, ja myös täten menetelmä sopii työhöni. Sisällönanalyysin perusta on luokkien laatiminen. Lopputuloksena on kategorioita, jotka kuvailevat aihetta ja ilmiötä. (Elo ym. 2024, 215–216.) Sisällönanalyysin päävaiheet ovat valmistelu-, analysointi- ja raportointivaiheet ja aineiston analyysin etenemistä ohjaa tutkimuskysymykset. Sisällönanalyysilla tehtävän tutkimuksen tarkoitus on kuvata ilmiötä tai siihen liittyviä ominaispiirteitä. (Elo ym. 2024, 217.) Sisällönanalyysi sopii työhöni menetelmäksi, koska siinä aineistoa voidaan myös kvantifioida. Sen onnistumisen edellytys on, että aineistoa pelkistetään ja alaluokkia laaditaan erittäin tarkasti, jotta ilmaisuja on mahdollista laskea. Aineistoa kvantifioidaan laskemalla, kuinka monta kertaa tietyn luokan sisällä asia ilmenee aineistossa. Aineistoon perehdytään huolellisesti ennen varsinaisen analyysin aloittamista. Samalla on tarkistettava, että aineisto antaa vastauksen tutkimuskysymyksiin. (Elo ym. 2024, 218–220.)

Aineistolähtöinen analyysi etenee pelkistämisen ja luokkien muodostamisen kautta sekä tavoitteena on tiivistää aineisto. Aineistolähtöinen analyysi alkaa sillä, että aineistosta etsitään kaikki ilmaisut ja kohdat, jotka vastaavat tutkimuksen tutkimuskysymyksiin. Seuraavassa vaiheessa alkuperäiset ilmaukset muokataan kirjakielen ilmauksiksi ja ylimääräiset sanat poistetaan. Pelkistystä tehtäessä on tärkeää ottaa huomioon, että vastaajan viesti ja sisältö ei pääse muokkauksessa muuttumaan enkä tee tutkijana omia tulkintoja. Aineistoa koodataan, ryhmitellään ja luokitellaan, jossa analyysin lopputulos on tiivis kuvaus, jota havainnollistetaan taulukolla tai kuviolla. (Elo ym. 2024, 219–221.)

Analyysin aloitin haastatteluiden litteroimisella. Aineiston analyysin lähdin suorittamaan lukemalla ensin koko aineiston läpi. En tehnyt merkintöjä enkä huomioita vaan luin aineiston läpi. Toisella lukemisen kerralla lähdin kartoittamaan aineistosta tutkimuskysymysten kannalta olennaisia kohtia. Tätä sanotaan aineiston pelkistämiseksi, jossa on tarkoitus tiivistää hankittua aineistoa niin, että epäolennainen karsiutuu siitä pois. Alleviivailin samaa kuvaavat ilmaisut samanvärisillä kynillä ja erottelin asiasisältöjä erivärisillä kynillä. Analyysiyksikkönä oli vastaajien ajatuskokonaisuus, joka muodostui sanasta, lauseesta, sen osasta tai useammasta lauseesta. Pelkistin ilmaukset erilliseen tiedostoon. Aineiston ilmauksista etsin samankaltaisuuksia, eroavaisuuksia ja ryhmittelin pelkistykset alaluokiksi. Nimesin nämä sisällön mukaan sopivalla käsitteellä. Jatkoin luokittelua siten, että alaluokkia yhdistelemällä muodostin yläluokkia ja pääluokkia, jotka nimesin aiheen mukaan. Kuvassa 1 havainnollistan pää- ja yläluokat kokonaisuudessaan. Kuvassa 2 (toisella sivulla) havainnollistan luokkien muodostumista. Sisällönanalyysiä voidaan jatkaa luokittelun muodostamisen jälkeen kvantifioimalla aineisto (Tuomi & Sarajärvi 2018, 135 –137). Kvantifioin aineistoa, kuinka monta kertaa sama asia esiintyy tutkittavien kertomuksissa. Tässä työssä se ei anna muuta lisätietoa kuin sen, että mitä useammin asiat ilmenevät aineistossa, niiden tärkeydessä on painoarvoa. Nostan analyysiin neljä pääluokkaa ja niiden alaluokat käsiteltäväksi. Nämä esiintyivät aineistossa eniten.

Kuva 1. Pääluokat ja yläluokat, jotka aineistosta muodostin aineiston mukaan

Kuva 2. Esimerkki aineiston pelkistämisestä ja ryhmittelystä, miten luokat ovat muodostuneet aineistosta

6 TULOKSET

6.1 Hyvinvoinnin rakenteet varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatuksen ammattilaiset puhuivat paljon varhaiskasvatuksesta ja siihen liittyvästä kehittämisestä lasten hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Keskeisimpänä tuloksissa näkyi varhaiskasvatuksen rakenteelliset tekijät, jotka nostan tuloksissa ensimmäiseksi. Myös yhteiskunnan muusta palveluverkosta esiintyi puhetta. Hyvinvoinnin rakenteet luokkaan voidaan luokitella 1) resurssit 2) moniammatillinen yhteistyö ja perheen tuki sekä 3) lapsen yksilöllinen tuki. Nämä osoittivat aineistossa suurta roolia. Mitä rakenteilla voidaan tarkoittaa, on esimerkiksi johtamisjärjestelmää, arvoja, sääntöjä tai vaikkapa moniammatillisen yhteistyön rakenteita, tiloja, tietojärjestelmiä jne.

6.1.1 Resurssit

Resurssit nousivat ykkösenä vastaajien aiheissa. Mitä resursseilla sitten voidaan tarkoittaa? Resursseilla voidaan tarkoittaa taloudellisia resursseja, kuten raha ja tavarat. Resursseilla voidaan tarkoittaa myös henkilöstöresursseja, niiden määrää, aikaa ja niiden voimavaroja ja osaamista. Resursseihin käytännössä kuuluu myös ympäristö, sillä se kattaa myös esimerkiksi tilat ja tavarat. Aineiston mukaan resurssit luokassa korostui alaluokat 1) pienemmän ryhmät 2) paremmat tilat 3) panostusta tarvikkeisiin ja 4) henkilökuntaan.

Varhaiskasvatuksen ammattilaiset kertoivat, että näkevät varhaiskasvatuksen yhtenä tärkeimpänä lapsiperheiden palveluna. He panostaisivat varhaiskasvatuksen laatuun, koska ympäristö vaikuttaa vahvasti lapsen kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin. Tämä tarkoittaisi heidän mukaansa pienempiä ryhmiä, hyviä tiloja ja leluja sekä panostamista työntekijöiden hyvinvointiin. Pysyvät ihmissuhteet ja hoivasuhteet ovat tärkeä perusta lapsen hyvinvoinnille. Resurssit ovat yhteydessä myös työhyvinvointiin ja aikuisten jaksamiseen sekä henkilöstön pysyvyyteen, mitkä ovat myös osaltaan vaikuttamassa lasten hyvinvointiin ja terveyteen.

Mitä vähemmän henkilökunta vaihtuu ja mitä pienempi yksikkö on kyseessä, sen paremmin tämä yleensä toteutuu.

Varhaiskasvattajat kirjoittivat kehittämisen aiheista, että sijaisia tulisi palkata, kun henkilökunnasta joku on poissa. Työntekijöiden hyvinvointitekijöitä tulisi ymmärtää taloudellisestakin näkökulmasta, että hyvinvoivat työntekijät tekevät työtään paremmin lasten kanssa. Henkilöstömäärä ja sijaisten puuttuminen vaarantaa lasten turvallisuuden, kun muutenkin varhaiskasvatuksen arki on selviytymistä. Jokapäiväinen pulma ilmenee päivittäin muutenkin, kun esimerkiksi aamulla iltavuorolaista ei vielä ole paikalla tai iltopäivällä aamuvuorolainen lähtee. Täten varhaiskasvatuksessa tapahtuu päivittäistä vajetta henkilöstömäärässä suhteessa lapsimäärään. Lisäksi sijaiset useimmiten eivät ole alalle koulutettuja, joten tämän nähdään suurena puutteena.

Varhaiskasvattajat kertoivat lasten terveyden ja hyvinvoinnin näkökulmasta paljon sitä, kuinka henkilöstön kuormitus heijastuu lasten hyvinvointiin. Varhaiskasvattajat kirjoittavat ja kertovat, että henkilökunnan kuormitukseen vaikuttavia asioita tarkastelemalla, puututtaisiin samalla myös lasten hyvinvointiin vaikuttaviin asioihin. Hyvinvoiva toimintaympäristö on tae myös hyvinvoivasta henkilöstöstä

ja lapsista. Liian suuret lapsiryhmät, henkilöstön vaihtuvuus, sijaisten puuttuminen ovat kaikki asioita, jotka vaikuttavat lasten hyvinvointiin varhaiskasvatuksessa.

Aineistossa varhaiskasvattajat kiinnittivät huomiota ja ottivat kantaa siihen, että varhaiskasvatuksen ympäristön sekä välineiden tarkistus ja seuranta tulee toteuttaa säännöllisin väliajoin. Lasten turvallisuus voi vaarantua myös tästä näkökulmasta, mikäli näitä ei ennätetä tarkastaa. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi myös puhtaus tuli esille useissa kirjoituksissa. Puhtaus vaikuttaa myös kaikkien sairastuvuuteen ja sairaspöissaoloihin. Siitä varhaiskasvatuksen toiminta sai myös kritiikkiä, että välineitä ja tarvikkeita ei hankita, jotta ryhmässä voisi oikeasti toteuttaa asioita ja tehdä esimerkiksi tutkivaa varhaiskasvatusta. Aineistosta nousee esille myös ympäristön, pihan, tilojen ja henkilöstön riittävyys sekä niiden aiheuttama meluhaitta. Tilojen suunnittelussa tulisi ottaa huomioon varhaiskasvattajien näkemyksiä. Henkilöstön ja tilojen riittävyys vaikuttaa siihen, miten ryhmiä pystyy jakamaan pienempiin ryhmiin ja tällä on vaikutusta meluun ja lasten hyvinvointiin.

Hyvinvointiin vaikuttaa lapsiryhmien suuren koon ja tilaasteiden myötä myös usein meluhaitta päivän aikana. Vaikka pyritään toimimaan pienryhmissä, on silti tilojen ja henkilöstön riittävyyden vuoksi usein hankalaa estää isomman lapsijoukon yhtäaikainen läsnäolo samassa tilassa, jolloin ääntä leikin lomassa syntyy helposti. Tämä melurasite on varmasti haittatekijä lasten hyvinvoinnille pitkällä aikavälillä tarkasteltuna.

6.1.2 Moniammatillinen yhteistyö ja perheen tuki

Varhaiskasvatuksen ammattilaiset kertoivat, että pitävät lasten hyvinvoinnin ja terveyden kannalta tärkeänä myös moniammatillista yhteistyötä ja perheen tukea. Yhteistyö muun yhteiskunnan palveluverkon kanssa nähtiin pääsääntöisesti hyvin toimivana, mutta tämän merkitystä vastauksissa nostettiin esille usein ja pidetään tärkeänä lasten hyvinvoinnin ja terveyden kannalta. Se hyvä, mikä meillä on olemassa, tulee säilyttää. Tiivis yhteistyö lapsen ja perheen kanssa toimivien ammattilaisten kanssa on ensisijaisen tärkeää. Aiheesta otettiin kantaa myös, että monialainen yhteistyö olisi helpompaa, jos toimialojen rajapinnassa tapahtuvaan työhön olisi tarpeelliset resurssit.

Lasten hyvinvointia lisää hyvä yhteistyö perheiden sekä erilaisten yhteistyötahojen kanssa (kuten neuvola, kiertävä erityislastentarhanopettaja, lastensuojelu yms). Tämä auttaa myös ennaltaehkäisevästi, ja mitä nopeammin lapsi/perhe saa apua, sen nopeammin asioita saadaan eteenpäin ja yleensä myös apua tarvitaan vähemmän.

Varhaiskasvattajat kommentoivat, että lasten hyvinvoinnille on tärkeää, että henkilökunta tuntee perheen sekä heidän välillensä on luottamuksellinen ja turvallinen suhde. He kertoivat, että vuoropuhelu vanhempien kanssa ja laadukas kasvatuskumppanuus tutkitusti edistää lapsen hyvinvointia. Tällöin uskalletaan nostaa puheeksi erilaiset huolet ja murheet. Tämä tarkoittaa myös perhettä arvostava kohtaamista ja arjen ymmärtämistä myös perheen näkökulmasta. Varhaiskasvattajat näkevät, että lapsi on osa perhettä ja perheen tukeminen on myös lapsen tukemista. Kaiken lähtökohdana on se, että kasvattajat ja lapsen kanssa toimivat ihmiset tuntevat lapsen ja hänen tarpeensa.

Aineistossa varhaiskasvattajat puhuivat siitä, että varhaiskasvatuksen arjessa kaipaaisi enemmän keskustelua perheiden kanssa, joten tilanteita ja tilaisuuksia sille tulisi olla enemmän. Myös yhteisöl-

lisyys, erilaiset vertaistuelliset keskustelut perheiden kanssa ja neuvontapalvelut vanhemmille nähdään tärkeänä. Esimerkiksi neuvontaa vuorokausirytmistä, lapsen taitotasosta eri ikävuosina sekä perheen yhteisestä arkiliikkumisesta yhteistyössä lastenneuvolan kanssa jne. Matalaa kynnystä ja ennaltaehkäiseviä toimia korostetaan jopa niin, että ihan lapsen kotona voitaisiin käydä. Perheillä on suuri kynnys pyytää apua sosiaalityön palveluista.

6.1.3 Lapsen yksilöllinen tuki

Lapsen yksilöllinen tuki on liitoksissa rakenteisiin ja siksi nostan tämän tähän luokkaan mukaan. Varhaiskasvatuksen tuen tasot ovat: yleinen, tehostettu ja erityinen tuki. Lapsilla on oikeus oikea-aikaiseen ja yksilölliseen tukeen, joihin vastataan tarvittavilla hoidollisilla, pedagogisilla ja rakenteellisilla tuen muodoilla. Varhaiskasvatuslain 4§ mukaan varhaiskasvatusta suunniteltaessa, järjestettäessä tai tuotettaessa ja siitä päätettäessä on ensisijaisesti huomioitava lapsen etu. (Varhaiskasvatuslaki 540/2018, 4§)

Varhaiskasvattajat kertoivat ja kirjoittivat yksilöllisen huomion merkityksestä ja yksilöllisten tarpeiden huomioimisesta. He kirjoittivat ja kertoivat, että on tärkeää luoda rauhallinen, turvallinen ja joustava ympäristö sekä lapselle tarjota yksilöllistä tukea. Aineistossa ilmeni kannanottoja siihen, että erityislapsille tulisi olla oikeasti tukea varhaisessa vaiheessa ja ryhmässä tulisi olla lisää henkilöstöä, jotta tuen tarpeet ja keinot saadaan oikeasti täytettyä.

Lasten hyvinvointiin vaikuttaa erittäin paljon ryhmän aikuisten hyvinvointi. Pienemmät ryhmäkoot, erityislapsille oikeasti tukea jo varhaisessa vaiheessa. Ryhmään tai henk.koht. ohjaaja, mutta niin että hän oikeasti se lisäkäsipari, jolloin ne vasuissa määriteltävät tuen tarpeet ja keinot näihin saadaan oikeasti täytettyä ja lapsi saa tarvitsemansa avun/tuen.

Varhaiskasvattajat kertoivat, että erityinen tuki ei järjestelmän mukaan tarkoita sitä, että sen myötä ryhmään saisi lisää henkilöstöä. Eroa erityisen sekä tehostetun tuen välillä kyseenalaistettiin, onko näillä eroa ja merkitystä. Varhaiskasvattajat puhuivat ”lisäkäsipareista”, kun yhdellä aikuisella on vain kaksi kättä ja pystyvät toiminaan rajallisesti. Yksi erityisen tuen tarpeinen lapsi voi sitoa äkkiä yhden aikuisen ryhmässä kokonaan, jolloin tämä näkyy henkilöstövajeena ryhmän muille lapsille. Aineistossa ilmeni myös, että usein todellinen apu lapselle tulee vasta eskarissa tai kouluun siirryttäessä, kun paljon olisi voitu tehdä jo aikaisemmin.

Varhaiskasvattajat kertoivat, että myös pienten vauvojen yksilölliset tarpeet tuottavat haasteita ryhmissä. Usein pienet 9 kuukauden ikäiset vauvat tarvitsevat vielä kahdet päiväunet ja heidän päivänsä rytmittyä eri tavalla kuin muun ryhmän. Kaikkien eri ikäisten lasten tarpeita on haastavaa toteuttaa ja voi olla tilanteita, että pientä lasta joudutaan pitämään hereillä turvallisuuden nimissä. Syitä arviointiin, että kyse voi olla siitä, että ryhmässä ei pystytä hajaantumaa eri lasten tarpeille ja turvallisuuden nimissä on toimittava, kuten toimitaan. Kyse voi olla myös asenteista ja osaamisen puutteesta, ettei arkea osata tai haluta suunnitella niin, että myös pienten vauvojen tarpeet toteutuvat. Yhdeksän kuukauden ikäisen lapsen tarpeet verrattuna 3-vuotiaan kehitystasoon ja tarpeisiin ovat eri tasoa. Aiheesta kerrottiin, että pienet lapset ovat voineet tulla huonovointisiksi päiväkodissa

olon aikana, kun eivät saa tarvitsemaansa unta. Tästä syystä on ollut tilanteita, että vanhemmat ovat voineet joutua ottamaan lapsen pois päiväkodista.

6.2 Fyysinen hyvinvointi ja terveys

Varhaiskasvatuksen ammattilaiset näkevät lasten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lähtökohdaksi ja voittopuolisesti fyysisenä aihiona. Fyysisen hyvinvoinnin ja terveyden luokka muodostuu teemoista 1) ravinto ja 2) liikunta, jotka saivat yhtä paljon mainintoja ja tilaa aineistossa. Aineiston mukaan lasten hyvinvointi ja terveys sekä sen edistäminen nähdään helpoimpana tapana ymmärtää ja nähdä näiden luokkien kautta.

6.2.1 Ravinto

Aineistossa korostui merkittävästi hyvän ravinnon merkitys lasten hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi, niin laadukkaina monipuolisina aterioina kuin pedagogisena toimintana, jossa lapsille opetetaan terveellisiä elämäntapoja sekä rohkaistaan maistamaan erilaisia ruokia. Lasten kanssa keskustellaan arjessa esimerkiksi ruokailu hetkissä ikätasoisesti ja hyvin perustellen, miksi puhtaus, terveellinen ruokavalio, riittävät unet, liikunta ja muut terveyteen vaikuttavat tekijät ovat elämässä tärkeitä. Tämä tuo lapsille tietoa, joka voi muokata käyttäytymistä terveelliseen suuntaan.

Helppointa itselleni on käsitellä asiaa terveellisten elämäntapojen kautta. Opetamme lapsille monipuolisen syömisen tarpeista, malliruokailu on tässä ensisijaisen tärkeässä roolissa. Keskusteluissa päivittäin nousee veden juomisen tärkeys, miksi mehun tai limpparin ei pitäisi kuulua jokaiseen päivään.

Varhaiskasvatuksen ammattilaiset kiinnittivät huomiota ravinnon laatuun ja kehittäisivät ruokatarjontaa. Päiväkodeissa tarjottava ruoka voi vaihdella kunnittain ja päiväkodeittain, millaista ruokaa missäkin tarjotaan. Vihanneksia ja hedelmiä tulisi olla tarjolla joka aterialla sekä välipalat vähemmän sokerisia. Varhaiskasvatuksen ammattilaiset kertoivat, että pitävät tärkeänä, että ruoka on monipuolista, mahdollisimman tuoretta ja luonnonmukaista. Ruuassa ei tulisi olla paljoa sokereita tai makeutusaineita. Osa ammattilaisista on huolissaan siitä, mitä lapsille syötetään ja mitä haittaa epäpuhtas ja keinotekoinen ravinto voi saada aikaan kehittyville aivoille ja hermostolle. Kaupunkiympäristöissä luontoa ei välttämättä ympäriltä löydy ja luontoyhteyden on haastavaa päästä. Esimerkiksi ravinnon näkökulmasta marjoja on haastavaa saada kuin hankkimalla erikseen kaupasta.

Ruokailussa mietimme yhdessä, kuinka tärkeää on maistella värikkäitä ruokia. Tosi vaikea täällä kaupungissa on saada esim. tuoreita marjoja syksyisin lasten maisteltavaksi. Ruoka tulee keskuskeittiöltä. Pakastemarjoja olisi saanut. Kävin sitten ostamassa omilla rahoilla erilaisia marjoja - yrittänyt ollut useampana syksynä.

6.2.2 Liikunta

Liikunta osoitti suurta merkitystä varhaiskasvattajien näkemyksissä ja aineistossa korostui myös liikunnan elämäntavan opettaminen lapsille osana terveellisiä elämäntapoja. Varhaiskasvattajat näkevät tärkeänä, että liikuntaa on runsaasti tarjolla päiväkodissa niin sisällä kuin ulkona.

Koen, että varhaiskasvatuksessa hyvinvointia ja terveyttä edistetään varmistamalla mahdollisuudet liikuntaan eri ympäristöissä. Lisäksi tarjolla tulee olla monipuolista ruokaa.

Esim. jumpassa mietimme yhdessä, kuinka tärkeää on, että hengästyy. Mitä enempi hengästyy, sitä kautta sydän vahvistuu.

Varhaiskasvattajat ovat huolissaan siitä, että moni lapsi ja nuori liikkuu liian vähän eikä saa mallia terveestä elämän tavasta. Varhaiskasvattajat kokevat, että heidän tehtävä on edistää lasten hyvinvointia ja terveyttä tarjoamalla liikunnan iloa sekä kehittyviä taitoja ohjatun toiminnan ja arjen pedagogiikan kautta.

Lapsen luontaista liikkumista tulee tukea aina ja kaikkialla: lapsi tekee ja liikkuu aina itse niin paljon kuin voi.

Varhaiskasvattajat ajattelevat pitkälti, että lasten liikkumista ei tulisi liioin myöskään rajoittaa vaan vapautta liikkuu tulisi olla myös sisällä, mutta turvallisuus huomioiden.

Lisää panostusta ulkotoimintaan ja liikkumiseen. Aikuinen ohjaa, kannustamassa, leikkimässä. Liikettä, liikettä, liikettä. Sisälläkin saa juosta, kiivetä, liikkua (turvallisuus huomioon ottaen). Aikuinen kanavoi ja ohjaa lasten synnynnäistä energiaa ja liikettä toivottuun suuntaan (esim. päätön juoksu sisällä --> tempuradat tmv hallittu kaaos.)

Liikunta näyttäytyi aineistossa pitkälti varhaiskasvatuksen ja varhaiskasvattajien toimesta tapahtuvana pedagogisena toimintana. Aineistossa ilmeni myös vanhempien ohjauksen merkitys lasten liikunnan elämäntavan opettamisessa.

6.3 Psyykinen hyvinvointi ja terveys

Tässä luokassa korostuivat 1) sensitiivisyys 2) kiireettömyys 3) läsnäolo ja kohtaaminen, joista muodostin tämän luokan alaluokat. Varhaiskasvattajat kertoivat, että pitävät tärkeänä arjen kiireettömyyttä, läsnäoloa ja sensitiivisyyttä, joilla lasten hyvä psyykinen hyvinvointi ja terveys rakennetaan. Nämä luokat nousivat esiin vahvasti heti resurssien ja fyysisten luokkien jälkeen. En eritele näitä alaluokkia erillisten otsikoiden alle, sillä luokat kulkevat niin limittäin ja ovat yhteydessä toisiinsa vahvasti, joten niistä raportointi erillisinä osa-alueina on haastavaa.

Varhaiskasvattajille on tärkeää lasten kohtaaminen sensitiivisesti. He kertoivat, että lapsen kuormitusta voi vähentää luomalla rauhallinen, turvallinen ja joustava ympäristö, jossa lapset saavat yksilöllistä huomiota ja tukea. Päiväritiilien pitäminen selkeinä, mutta joustavina, on tärkeää. Myös turhien odottelujen minimointi on tärkeää.

Kohtaamalla lapset sensitiivisesti. Olemalla työssäni varhaiskasvatuksen opettajana aidosti läsnä lapsille keskittyen heihin ja heidän tarpeisiinsa. Havainnoimalla ja vahvistamalla lasten kuuluvuutta omaan päiväkotiryhmään. Luomalla me henkeä ryhmässä ja mallintamalla lapsille sitä, että olemme kaikki erilaisia mutta yhtä arvokkaita.

Lasten mielenterveyteen ja hyvinvointiin vaikuttaa aikuisten rauhallinen ja lämmin läsnäolo, syli ja lasten aito kohtaaminen, huomioiminen ja heidän mielenkiinnonkohteistaan keskusteleminen. Kaikenlainen lasten kanssa höpsöttely ja hupsuttelu sekä aikuisen hymy lisää hyvinvointia. Kannustavuutta, osallisuutta ja kivoja yhteisiä hetkiä pidetään tärkeänä. Aineistossa ilmeni myös näkemys, että kiireettömyyden tuntuun voi vaikuttaa ryhmän arjen täsmällisellä suunnittelulla ja sen noudattamisella.

Kiireettömyys, koska kiire näkyy hyvin nopeasti mustavalkoisuutena, sääntöinä, joilla huonot perusteet sekä tyytymättömyytenä omaan osaamiseen. Jokainen haluaa tehdä hyvin ja jos tämä evätään kiireellä, se vie pois ammattitaitoa sekä hyvinvointia kaikilta.

Rauhallisuus, läsnäolo ja lasten kohtaaminen vaatii aikaa ja kiireettömyyttä. Kiire ja kuormitus näkyvät myös aikuisissa, jolloin läsnäolo ja sensitiivinen toiminta on haasteellista. Aikuisen kiireestä sumuinen pää ei ole läsnä tilanteissa ja ohittaa helposti lapsen. Jokainen haluaa tehdä työnsä hyvin ja lasten kanssa sensitiivisyys, läsnäolo ja kohtaaminen ovat tärkeä arvo varhaiskasvatuksessa. Kun työtään ei voi tehdä hyvin, vaikuttaa se myös henkilöstön vaihtuvuuteen.

Aineistossa ilmeni myös tässä yhteydessä kannanottoja, että lasten henkiseen hyvinvointiin vaikuttaa henkilökunnan vaihtuvuus ja päiväkodin koko. Mitä vähemmän henkilöstö vaihtuu ja mitä pienempi päiväkoti, sitä paremmin lasten hyvinvointi myös psyykkisellä tasolla toteutuu. Kiireettömyyden yhteydessä korostettiin, että leikille ja ulkoilulle tulee olla riittävästi tilaa. Tässä yhteydessä korostui, että leikki ja leikin määrällä on myös suora yhteys lapsen hyvinvointiin. Mitä pienempi lapsi, sitä enemmän vapaata leikkiä aikuisen seurassa hän tarvitsee. Tärkeänä nähtiin pienissä ryhmissä toimiminen, ryhmän yhteenkuuluvuus ja me henki.

Varhaiskasvattajat kertoivat, että henkisestä hyvinvoinnista pyritään huolehtimaan ja tulisi huolehtia myös tunnetaitojen, turvallisuuden ja kaveritaitojen kautta. Tämän toteutumisesta kerrottiin, että se vaatii aikuiselta aktiivista keskustelun ylläpitämistä ja jutustelun hallintaa. Lasten uteliaisuus ja omat ajatukset saavat keskusteluille monta eri suuntaa. Lasten kanssa keskustelu vaatii pysähtymistä lapsen maailmaan, olla läsnä, kuunnella ja keskustella.

Lapsia kuuntelemalla ja tukemalla heidän vuorovaikutustaitojaan heidän yksilöllisten tarpeiden mukaisesti. Vuorovaikutustaitoja kehittämällä, hyvät käytöstavat taitamalla, lasten oman äänen kuuluminen ja mielipiteen kertominen luo heidän itsetuntonleen vakaan pohjan.

Tähän luokkaan voidaan nostaa myös aihe, jota voisin kutsua nimellä ”lapsen ensin” -periaate, joka koskettaa vahvasti läsnäoloa ja kiireettömyyttä. Siinä nostettiin tärkeäksi sen, että asettaa lasten tarpeet edelle ja pitää byrokratiaa sekä paperitöiden tekoa vähemmällä. Tämä nousi aineistossa lasten psyykkisen hyvinvoinnin yhteydessä.

Aikuisen aito rauhallinen läsnäolo on lapsen psyykkisen hyvinvoinnin perusta. Käytän mahdollisimman vähän aikaa tietokoneen äärellä ja palavereissa. Suosin enemmän lasten kanssa oloa. Joka vuosi ei tarvitse kirjoittaa uudelleen ryhmän toimintasuunnitelmaa, ainoastaan muokkaus riittää. Terveiden ja tasapainoisten lasten vasujen kirjoittamiseen ei kannata käyttää pitkiä aikoja, kirjaan vain aivan oleellisen. Säästän aikaa lasten kanssa olemiseen.

Aineistossa ilmeni, että kiire uhka varhaiskasvatusta erilaisten paperitöiden ja byrokratian muodossa. Varhaiskasvattajat kertoivat, että tämä paperityö on pois lapsilta, ja he haluavat antaa aikaa lapsille. Toisaalta samalla ymmärretään, että esimerkiksi erilaisten hankkeiden myötä, työ voi myös tuottaa hedelmää, vaikka aiheuttaakin kiirettä. Kiire voi näkyä myös esimerkiksi ryhmäkoon ja vajaan henkilöstön muodossa.

6.4 Koulutus hyvinvoinnin ja terveyden edistäjänä

Kaikki luokat ovat sidoksissa toisiinsa. Myös henkilöstön koulutus on vahvasti sidoksissa kaikkiin muihin luokkiin. Se on myös resurssi. Tämän pääluokan jaottelen alaluokkiin 1) muodollinen pätevyys ja 2) osaamisen päivittäminen. Aineistossa koulutus ilmeni pääasiassa yleismainintana, jonka ymmärsin kaikenlaisena kouluttautumisena, mutta erityisesti lain mukaisten pätevyyksien täyttämisenä ja tiedon päivittämistä uran aikana. En sijoita koulutusta yksinään minkään muun luokan alle, kun se on sidoksissa myös kaikkiin muihin luokkiin. Samalla koulutus nousi vahvana esille aineistossa, joten koulutuksesta muodostui yksi pääluokka.

Varhaiskasvattajat kirjoittavat ja kertovat, että päiväkodeissa tulee olla pätevää henkilökuntaa. Aineistossa nousi koulutuksen merkitys esille useissa kirjoituksissa. Koulutuksen myötä henkilöstö osaa vahvemmin toimia esimerkiksi psyykkisen hyvinvoinnin ja terveyden toteutumiseen ryhmissä. Koulutus on tärkeä lasten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kannalta. Koulutus antaa pohjan ymmärtää lasten kasvua ja kehitystä, tarpeita ja tietoa pedagogisista menetelmistä. Koulutus vahvistaa yhteistyötaitoja vanhempien ja muiden ammattilaisten kanssa sekä antaa pohjan myös eettisiin ja tasa-arvoisiin toimintatapoihin. Koulutus vahvistaa varhaiskasvatuksen laatua ja siten vaikuttaa lasten tulevaisuuteen.

Eräs varhaiskasvatuksen ammattilainen kirjoitti pitkän kirjoituksen lasten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen seikoista, mutta tiivistää viimeiseen lauseeseen tärkeimmän

Silti tärkeimpänä pidän laajaa koulutusta, jotta työntekijöillä on riittävästi osaamista terveyden edistämiseksi.

Vahva ymmärrys lapsen kasvusta ja kehityksestä on edellytys varhaiskasvatuksessa toimimiselle. Aineistossa ilmeni näkemyksiä, että ammattitaito korostuu erityisesti, kun ryhmissä joudutaan toimimaan vajaalla henkilöstöllä ja joku henkilöstöstä on poissa. Tällöin korostuu se, että täytyy tietää, miten toimia ja miten päiväkodin arki saadaan sujumaan. Kokonaisuus on henkilöstölle kuormittava, mikäli ryhmissä joutuu toimimaan kouluttamattomien tekijöiden kanssa.

Koulutuksen merkitystä nostettiin vastauksissa monella tavalla esille ja siihen annettiin myös suoria vastauksia sekä kriteerejä, jolla työtä varhaiskasvatuksessa voisi tehdä. Eräs kirjoittaja kirjoitti, että

työntekijöillä on oltava asianmukainen koulutus, jossa vaatimuksena on kasvatustieteen maisteri ja/tai sosionomi. Koulutuksen tulee olla nimenomaan lapsiin ja varhaiskasvatukseen kohdentunut koulutus. Lisäksi päiväkodeissa tulisi olla kuraattorimaisesti varhaiskasvatuksen sosionomi, joka ei toimi ryhmässä. Näkemyksen mukaan päiväkodeissa tarvitaan enemmän varhaiskasvatuksen erityisopettajia. Alle 3-vuotiaiden ryhmän opettajille tulisi olla lisäkoulutusta ja kasvatustieteen maisterin tutkinnon vaatimus. Johtajilla tulisi olla kasvatustieteen maisterin tutkinto, opetusalan johtamisen opintoja sekä erityispedagogiikan opinnot. Tässä yhteydessä esiintyi myös huomautus, että palkkauksen tulisi olla parempi, jolloin työpaikoista alkaisi olla kilpailua ja voitaisiin luopua huonoista työntekijöistä. Tärkeää on vahva ymmärrys lapsen tarpeesta oppia yhtenä hyvinvoinnin kulmakivenä.

Varhaiskasvatuksen ammattilaisten keskuudessa koulutusta osataan arvostaa ja sen hyödyt sekä tarpeellisuus ymmärretään. Aineistossa nousi esille keskiöön kannat siitä, että sukupolvien tuomat vanhat tavat pitää saada karsittua pois, ja koska tieto lisääntyy jatkuvasti, koulutukseen tulee panostaa. Tutkimustieto kasvaa koko ajan ja varhaisten vuosien merkitystä ymmärretään aina vain paremmin. Koulutus nousi esille usein myös erilaisten hankkeiden muodossa sekä työnantajan järjestämänä koulutuksena. Hankkeiden myötä varhaiskasvatuksen ammattilaiset saavat koulutusta erilaisiin hyviin toimintamalleihin. Työnantajan järjestämän koulutuksen kautta ammattilaiset pääsevät päivittämään tietotaitojaan nykyajan tasalle ja vanhat nuutuneet käytänteet saadaan kitkettyä pois. Tämä edistää varhaiskasvattajien mukaan lasten hyvinvointia ja terveyttä.

7 POHDINTA

7.1 Tulosten tarkastelua

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa, miten varhaiskasvatuksen ammattilaiset edistäisivät lasten hyvinvointia ja terveyttä. Tavoitteena oli tuottaa tietoa lasten hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyöhön. Lasten hyvinvoinnin ja terveyden tila koettiin varhaiskasvattajien keskuudessa kokonaisuudessa suhteellisen hyvänä, mutta kehitettävää löytyy. Lasten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä keskiöön nousivat tuloksena: Hyvinvoinnin rakenteet varhaiskasvatuksessa, fyysinen hyvinvointi varhaiskasvatuksessa ja psyykinen hyvinvointi varhaiskasvatuksessa sekä varhaiskasvattajien koulutus. Varhaiskasvatuksen ammattilaiset panostaisivat näihin osa-alueisiin. Tarvittaisiin aitoa ja yksilöllistä tukea lapsille, moniammatillista yhteistyötä ja tukea perheille, liikuntaa ja laadukkaampaa ravintoa. Tarvitaan myös korkeaa koulutusta sekä kiireettömyyttä, sensitiivisyyttä sekä läsnäoloa ja lasten kohtaamista.

Resurssit esiintyivät varhaiskasvattajien puheissa eniten. Työhyvinvointi ja henkilöstömitoituksen asiat puhuttivat aineistossa. Aineistossa ei tarkemmin selvinnyt, mitä tilanteet ovat olleet niissä hetkissä, kun henkilöstöä on ollut poissa sairaustapauksissa ja sijaisia ei ole hankittu tilalle. Mikä suhdelu on ollut ryhmissä ja päiväkodissa? Näissä kohdissa olisin toivonut kirjoituksissa enemmän avauksia ja konkreettisia esimerkkitarinoita siitä, mitä näillä tarkoitetaan ja millaisia tilanteet ovat olleet ryhmäkoon ja henkilöstön määrän suhteen. Varhaiskasvattajilla on ilmoitusvelvollisuus varhaiskasvatuksen toteuttamiseen kohdistuvasta epäkohdasta ja siihen liittyy myös henkilöstömitoitus. Ahtaat tilat, isot ryhmät, henkilöstömitoitus ja melu aiheuttavat lapsissa levottomuutta, joka on itseään vahvistava kierre. Levottomuus ryhmissä ja lasten reagointi tähän levottomuuteen johtaa puolestaan erilaisiin lasten lisääntyviin tuen tarpeisiin. Tämä synnyttää helposti pahoinvoinnin kierrettä niin lapsissa kuin aikuisissa.

Aineistossa ravinto ja liikunta sai suuren osan tuloksissa. Yksi kirjoitus tiivistä ehkä myös syyn, sillä sen kautta lasten hyvinvointia ja terveyttä on helpointa ajatella. Fyysinen terveys on varmasti se ensimmäinen seikka, joka tulee mieleen, kun puhutaan hyvinvoinnista ja terveydestä. Liikunta on pitkälti varhaiskasvattajien toimesta tapahtuvaa pedagogista toimintaa päiväkodeissa, jossa vaikuttaa koulutus ja osaaminen. Liikuntaa pidetään tärkeänä ja varhaiskasvattajat näkevät, että siihen tulee panostaa. Kehittämisen ja edistämisen paikkana nähdään ensisijaisesti resurssit, jotta välineitä, tiloja ja ympäristöjä liikunnan mahdollistamiseen löytyy ja laadukkaan pedagogiikan toteuttamiseen. Ravinto herätti osin huolta varhaiskasvattajissa. Siihen toivottiin terveellisyyttä ja monipuolisuutta, enemmän kasviksia sekä vähemmän sokerituotteita. Myös tutkijaryhmä esittää hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi, että päiväkotij- ja kouluruokailun resurssit taataan ravitsemuskriteerien mukaiseksi. Julkiset ruokapalvelut ovat merkittävä keino ohjata väestöä ruokavalinnoissa, tasoittaa väestön eroja ravitsemuksessa ja edistää hyvinvointia. (Majlander ym. 2023, 22–25.)

Psyykkisen hyvinvoinnin ja terveyden osalta keskeiseksi nousi aikuisten sensitiivinen toiminta, kiireettömyys sekä läsnäolo ja lasten kohtaaminen. Nykypäivän kulttuuri ja työelämä ei tue ajatusta kiireettömyydestä. Lähinnäkin yhteiskunnassamme elää eetos tehostamisesta, säästämisestä ja vähillä resursseilla puskemista, jossa ei tilaa ole kohtaamisille ja pienten ihmisten ihmettelyille. Yhteiskunnassamme tarvitaan vahvoja varhaiskasvattajia, jotka uskaltavat taistella lasten oikeuksien ja edun puolesta sekä vastustaa aikuisten kiiremaailman sijoittumista pienten ihmisten maailmaan ja

asettumasta ulkopuolelta (sekä mahdollisesti yläpuolelta) annettuihin arvoihin. Kohtaaminen ja läsnäolon taito vaatii varhaiskasvattajilta rohkeutta astua nykyajan kiire eetoksia vastaan ja pysähtymistä pienen ihmisen maailman äärelle.

Koulutus nousi yhdeksi merkittäväksi tekijäksi lasten hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Hyvin koulutetut työntekijät ymmärtävät lapsen kehityksen vaiheet, tunnistavat erityistarpeet ja osaavat tarjota sekä varmistaa, että kaikki lapset saavat tarvitsemaansa tukea. Hyvin koulutetut työntekijät tietävät, miten toimia kussakin tilanteessa: Päiväkodin arki pysyy järjestyksessä, jossa kaikilla on hyvä olla. Hyvin koulutetut työntekijät osaavat ylläpitää turvallisen ja innostavan oppimisympäristön, jossa lapset voivat tutkia ja oppia. Koulutetut työntekijät hallitsevat pedagogiset menetelmät, jotka tukevat lapsen kognitiivista, emotionaalista ja fyysistä kehitystä. He osaavat pysyä ajan tasalla uusimmista tutkimustuloksista, trendeistä ja menetelmistä. Koulutus on edellytys varhaiskasvatuksen laadulle ja se heijastuu suoraan lasten hyvinvointiin, terveyteen sekä oppimiseen.

Varhaiskasvatustilaa uudistettiin vuonna 2018 ja uusi varhaiskasvatustilalaki vahvisti varhaiskasvatuksen laatua nostamalla henkilöstön koulutustasoa. Varhaiskasvatuksen henkilöstön kelpoisuuksia ja nimikkeitä säädettiin niin, että päiväkodeissa kussakin ryhmässä toimisi jatkossa varhaiskasvatuksen opettaja, varhaiskasvatuksen sosionomi ja lastenhoitaja. Aineiston perusteella tuloksia voisi tulkita, että varhaiskasvattajien näkökulmasta vuonna 2018 tapahtunut koulutustason nosto varhaiskasvatuksessa oli erinomainen päätös eikä siitä tulisi palata vanhaan missään nimessä.

7.2 Yhteenveto

Kun kokonaisuutta pohtii tarkemmin, voi huomata, että resurssien vaikuttavuus on valtava. Itseasiassa resurssien kautta voidaan turvata lasten hyvinvoinnin ja terveyden kaikki osa-alueet. Esimerkiksi kun panostetaan ympäristöön, tiloihin, tarvikkeisiin ja ravintoon, ollaan jo pitkällä. Siinä missä tilojen ja tarvikkeiden kautta turvataan esimerkiksi liikkumisen edellytykset varhaiskasvatuksessa, niin myös koulutuksen kautta turvataan lasten laadukas liikkuva varhaiskasvatus. Koulutus vaatii resursseja myös. Koulutuksen kautta turvataan sensitiivinen lasten psyykkistä hyvinvointia tukeva ympäristö. Lasten psyykinen hyvinvointi syntyy myös esimerkiksi riittävästä henkilöstöresursseista, tiloista, kiireettömyydestä ja myös henkilöstön hyvinvoinnista. Myös lapsen tuki, moniammatillinen yhteistyö ja perheen tuki edellyttävät riittäviä resursseja toteutuakseen.

Varhaiskasvatuksen ammattilaiset näkevät varhaiskasvatuksen yhtenä tärkeimpänä lapsiperheiden palveluna. He panostaisivat varhaiskasvatuksen laatuun, koska ympäristö vaikuttaa vahvasti lapsen kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin. Pulkkinen (2022, 230.) kirjoittaa tutkimuspohjaisesti lasten hyvinvoinnista, jossa hän yhtyy Karilan (2016) tekemiin johtopäätöksiin siitä, että vain laadukas varhaiskasvatus tuottaa positiiviset tulokset. Hän kuitenkin kysyy sitä, mitä se laadukkuus sitten on? Onko se pedagogiikka vai hyvää lapsuutta, johon sisältyvät hyvä kotikasvatus ja hyvät varhaiskasvatuspalvelut?

Pohdin näitä laadun kysymyksiä, mitä se laadukkuus sitten varhaiskasvatuksessa oikein on. Näiden tulosten varjolla pohdin, että se laadukkuus varhaiskasvatuksessa on riittäviä resursseja, jonka kautta lasten hyvinvoinnin ja terveyden kaikki osa-alueet voidaan toteuttaa hyvin. Ilman resursseja työ ontuu aina jostakin päästä eikä lasten hyvää päästä toteuttamaan. Hyvillä resursseilla toteutuu

myös pedagogiikka, josta Pulkkinen mainitsee. Koulutus on merkittävässä roolissa vaikuttamassa lasten hyvinvointiin ja terveyteen, joka sekkin vaatii yhteiskunnan resursseja toteutuakseen. Resurssit takaavat sen, että henkilökunnalla on aikaa ja mahdollisuuksia hoitaa myös esimerkiksi puhtauteen ja välineiden kuntoon liittyvät tekijät sekä huolehtia ympäristön turvallisuudesta, jotta vahinkoja ei pääse tapahtumaan. Varhaiskasvatuksessa on äärimmäisen tärkeää huolehtia turvallisuudesta ja henkilöstön riittävä määrä on perusedellytys turvallisuuden ja varhaiskasvatustilanteiden toteutumiselle.

Riittävät resurssit turvaamalla voidaan vaikuttaa kaikkiin lasten hyvinvoinnin ja terveyden osa-alueisiin. Varhaiskasvatuksen ammattilaiset nostavat kirjoituksissa pysyvien ihmissuhteiden merkitystä lasten hyvinvoinnin ja terveyden kannalta tärkeänä. Kuitenkin varhaiskasvatuksessa on paljon vaihtuvuutta, ja ala on kärsinyt kroonisesta työvoimapulasta. Sosiaalialan korkeakoulutettujen liitto Talentian työolobarometrin mukaan (Suominen 2025) erityisesti varhaiskasvatuksessa korostuu, että puolet harkitsee työpaikan vaihtamista ja yksi kolmesta pohtii alan vaihtoa. Jatkuvat henkilöstövaihdokset ovat työnantajille kalliita, koska rekrytoinnit ja perehdytys vaativat paljon työaikaa. Hyvät työolosuhteet ja parempi palkkaus edistävät henkilöstön pysyvyyttä ja vaikuttaa lasten pysyviin ihmissuhteisiin. Erityisesti työnantajien puolelta tarvitaan tahtotilaa ja konkreettisia toimia, jotta lasten hyvinvointia ja terveyttä voidaan edistää. Myös tutkijaryhmä esittää varhaiskasvatuksen laadun parantamiseksi toimenpiteenä, että varhaiskasvatuksen työoloja parannetaan ja alan palkkoja nostetaan. (Majlander ym. 2023, 16.) Varhaiskasvatuksen resursseista kannattaa pitää kiinni ja luoda varhaiskasvatuksesta houkutteleva työpaikka, jotta hyvin koulutettua henkilöstöä riittää ja tekijöitä on tarjolla.

7.3 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Tutkimuksessa esiintyvä tieto perustuu vastaajien arjen kokemuksiin, subjektiivisiin näkemyksiin sekä heidän ammatilliseen asiantuntemukseensa. Erityisesti varhaiskasvatuksen opettajat, johtajat ja sosionomit ovat korkeasti koulutettu ryhmä, jonka asiantuntemukseen tulee voida luottaa. Myös lastenhoitajien osaaminen on erinomaista ja heidän näkemyksensä ovat yhtä arvokasta ja tärkeää kuulla suhteessa muihin ammattikasvattaja ryhmiin. Olen kerännyt kirjoituksia avoimen kirjeen periaatteella. Tutkimuskyselyn pyynnöt lähetin sosiaalisessa mediassa varhaiskasvatuksen ammattilaisten suljettuihin ryhmiin ja verkostoihin. Myös haastateltavia pyrin tavoittamaan tämän kautta.

Hyödynsin tietoturvallista Webpropolia, jonka avulla tein lomakkeen, jonne tutkimukseen osallistuvat pystyivät kirjoituksensa palauttamaan nimettömästi. Henkilötietoja ei kerätty eikä kirjoituksista ilmene, kuka kirjoituksen on kirjoittanut. Kirjallisissa aineistoissa voi avoimet vastaukset kuitenkin paljastaa tietoja, mutta pyysin vastaajia välttämään henkilötietojen kirjoittamista avoimiin kysymyksiin. Haastattelut toteutin Teamsin välityksellä, koska haastateltavat asuivat muualla Suomessa. Haastatteluista muodostui äänitiedosto. Se katsotaan henkilötiedoksi, koska haastateltava voi olla tunnistettavissa äänen perusteella. Litteroin haastattelut tekstimuotoon. Mikäli aineistossa on ilmennyt tunnistettavia tietoja, tutkimuksen tuloksissa kaikki tunnistettavat tiedot on häivytetty tutkittavien suojaamiseksi tunnistamiselta. Osallistujilta kysyttiin suostumus osallistua tutkimukseen. Haastatteluissa lupa tutkimukseen osallistumiseen kysyttiin haastattelun alussa suullisesti. Kirjallisen vastauksen tutkimuslomakkeessa on pakollinen kysymyskohta, jossa pyydetään suostumusta vastaajalta.

Tutkimuksen aineisto pysyi tutkimustarkoitukseen suunnitelluissa verkkokyselypohjassa (Webropol) paremmin hallittavissa yhdessä paikassa. Aineistot olisi voinut kerätä esimerkiksi sähköpostilla, mutta siihen liittyy omat haasteensa. Sähköposti voi olla huono ja turvattomampi tapa vastaanottaa kirjoituksia sekä hankalampaa hallita materiaalia. Kirjoitukset voivat mennä sekaisin ja niiden muoto vaihdella. Sähköpostissa työn hallittavuus on heikompaa, voi tapahtua virheitä ja niiden tiimellyksessä lähetellä viestejä osoitteisiin, jonne ne eivät kuulu. Tämän takia käytin tutkimustarkoitukseen suunniteltua verkkokyselypohjaa kirjoitusten palauttamista varten. Tutkimuksen aineistonanalyysi vaiheessa tulostin kirjalliset vastaukset paperimuotoon, koska lukeminen on helpompaa paperiversiöinä ja niihin pystyy tekemään merkintöjä ja koodeja, kuten sisällönanalyyssissä tehdään. Tutkimustyötä varten on tehty erillinen aineistohallintasuunnitelma ja tietosuojaseloste. Tutkimustyön jälkeen verkkoaineisto ja paperiset aineistot sekä haastattelumateriaali hävitetään. (Liite 2 ja 3)

Valitsin menetelmäksi kirjoitukset, koska menetelmän avulla voin saavuttaa myös määrällisesti parempaa tulosta, joka tuo tutkimukseen aina parempaa validiutta. Aineiston saaminen on kovan työn takana ja otos tässä työssä on kuitenkin suppea. Ihmiset elävät tänä päivänä hektisessä maailmassa ja pyrkivät välttelemään ottamasta mitään ylimääräistä tehtävää taakseen. Osallistuminen opinnäytetyön tasoiseen tutkielmaan voi olla heikkoa, joskin uskon, että osallistujia on haastavaa saada edes ”oikeisiin tutkimuksiin”. Vastaajat voivat ajatella, että vastaaminen ei hyödytä, kun kyseessä on jonkun opinnäytetyö ja usko vastaamisen merkitykseen on vähäinen. Kirjoituksia sain kuitenkin 23 kappaletta. Haastatteluita tein loppujen lopuksi 2 kappaletta enkä enää jatkanut haastatteluiden tekemistä, koska aineisto toisti niin vahvasti jo itseään. Haastatteluissa pystyin osoittamaan lisäkysymyksiä ja pääsin varmistamaan, että olenhan ymmärtänyt asiat oikein.

En usko, että suurempi määrä aineistoa olisi tuonut merkittävää eroa tulokseen. Kvalitatiivisen aineiston keruussa käytetään aineiston riittävyteen, kylläisyyteen, viittaavaa saturaatio käsitettä. Tällä tarkoitetaan aineiston kylläntymistä, eli aineisto on riittävä, kun samat asiat alkavat kertautua aineistossa. Tällöin on tapahtunut saturaatio. (Hirsjärvi ym. 2008, 177.) Joskin joitain uusia yksittäisiä ideoita ja ajatuksia olisi voinut tulla laajemman aineiston seasta, mutta isossa kuvassa samat asiat nousisivat keskiöön. Tämä aineisto antaa näkemystä ja tiivistyksen siitä, mitä varhaiskasvatuksen ammattilaiset pitävät tärkeänä lasten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä ja miten kehittäisivät varhaiskasvatusta. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa aineistosta ei tehdä päätelmiä yleistettävyyttä ajatellen vaan ajatuksena on, että yksityisessä toistuu yleinen. (Hirsjärvi ym. 2008, 177.)

Objektiivisuutta on perinteisesti pidetty keskeisenä tieteellisyyden ihanteena. Sillä tarkoitetaan vaatimusta kyetä erottamaan tutkija tutkimuskohteesta siten, että tutkijan olettamukset ja toimenpiteet eivät vaikuttaisi tutkimustuloksiin ja kohteen ominaisuuksiin. Täydellistä objektiivisuutta on kuitenkin mahdotonta saavuttaa. Pääosa kaikesta tutkimuksesta on jossain määrin subjektiivista, sillä jokainen tutkimuksessa tehty ratkaisu perustuu kuitenkin viime kädessä tutkijan subjektiivisiin valintoihin. Laadullisen tutkimuksen uskottavuuden kriteerit ovat yhä useammin perustuneet valitun tutkimusmenetelmän ominaisuuksiin, tutkimusprosessiin, perusteluihin ja analyysiin. (Puusa & Juuti 2020.)

Tutkijan oma persoona, koulukunnan tieteenfilosofiset lähtökohtaoletukset sekä tutkija osana kokonaisuutta vaikuttavat tutkimukseen (Puusa & Juuti 2020). Minulla itselläni on työtaustaa varhaiskasvatuksessa, joten objektiivisuuden pyrkimyksistä huolimatta, tällä on vaikutusta kokonaisuudessa.

Minulla on varhaiskasvatuksen sosionomin koulutus sekä usean vuoden työkokemus varhaiskasvatuksesta. En voi mitenkään väittää, etteikö taustallani olisi vaikutusta kaikkiin niihin ratkaisuihin ja valintoihin, joita koko prosessin aikana olen tehnyt, vaikka kuinka pyrkisin objektiivisuuteen.

Kaikki tutkimus on tutkijan ja tutkimuskohteen vuoropuhelua, joka tapahtuu aineiston avulla. Aineisto ei ole pala kohdetta eikä objektiivinen kuvaus, joka kykenisi antamaan tutkijalle pääsyn ”todellisuuteen”. Aineisto on loppujen lopuksi tietoteoreettisessa mielessä ihmispuhetta. Aineisto on tutkittavaa ilmiötä koskevien päätelmien lähteenä olevasta ihmispuheesta muistiin merkitty aines, jonka käsitteelyyn tutkija käyttää harkintansa mukaan erilaisia analyysimenetelmiä. (Puusa & Juuti 2020). Olen pyrkinyt kuvaamaan huolellisesti käyttämäni analyysimenetelmät ja työn etenemisen vaiheet, jolloin lukija pystyy arvioimaan työn luotettavuutta.

7.4 Tulosten hyödynnettävyys ja jatkotutkimusaiheet

Aineiston pohjalta suurimmat huolenaiheet lasten hyvinvoinnin ja terveyden osalta ovat erityisesti lapsen yksilöllisen tuen luokasta ja erityisesti tuen tasojen toteutumisesta sekä pienten vauvojen tarpeiden toteutuminen varhaiskasvatuksessa. Näiden aiheiden osalta voisi olla jatkotutkimukselle paikka. Pystyvätkö ryhmien aikuiset toteuttamaan suunniteltuja asioita ja saako lapsi tukea? Myös varhaiskasvatuksen valvontaan liittyvät kysymykset olisivat tärkeä ja mielenkiintoinen jatkotutkimuksen paikka. Miten lain mukainen henkilöstömitoitus toimii ja noudatetaanko sitä? Mistä asioista ilmoituksia tehdään ja miten havaittuihin puutteisiin reagoidaan? Pienten vauvojen varhaiskasvatuksen toteutumisessa voisi olla tutkimuksen aihetta. Kuinka pienten vauvojen tarpeet toteutuvat varhaiskasvatuksessa?

Tämän työn tulokset jäsentävät tiiviisti sen, miten varhaiskasvatuksen ammattilaiset edistäisivät lapsen hyvää varhaiskasvatuksen näkökulmasta. Ydin tiivistys löytyy pääluokista ja yläluokista, jotka ovat nähtävissä kuvassa 2 (aineiston analyysi). Varhaislapsuus on merkittävä vaihe elämässä ja varhaiskasvatus on nykyään hyvin merkittävä osa lapsen elämää. Ei ole aivan sama, millaisissa olosuhteissa lapset päivänsä viettävät. Tuloksista on hyötyä varhaiskasvatuksen kehittämisessä, mihin asioihin kannattaa varhaiskasvatuksessa panostaa, mikäli lasten hyvinvointia ja terveyttä halutaan edistää. Työn tavoite oli tuottaa tietoa, joten sen tavoitteen tämä täyttää. Tämä työ tiivistää olennaisen, mihin kannattaisi lasten hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi panostaa varhaiskasvattajien näkökulmasta.

LÄHTEET

Abbadia, J. 2023. Osaava kerronnallinen analyysi: Kokonaisvaltainen askel askeleelta -opas. Mind the Graph. <https://mindthegraph.com/blog/fi/narratiivinen-analyysi/>. Viitattu 19.10.2024.

Allardt, E. 1976. Hyvinvoinnin ulottuvuuksia. WSOY. Helsinki.

Aluehallintovirasto. 2021. Varhaiskasvatuksen valtakunnallinen valvontaohjelma. https://avi.fi/documents/25266232/55310955/Julkaistu-127_Varhaiskasvatuksen+valvontaohjelma+2022+fi.pdf. Viitattu 7.7.2023

Aluehallintovirasto. 2023a. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen. <https://avi.fi/asioi/yritys-tai-yhteiso/ohjaus-ja-neuvonta/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistaminen>. Viitattu 7.7.2023

Aluehallintovirasto. 2023b. Varhaiskasvatuksen valvonta. <https://avi.fi/asioi/henkiloasiakas/valvonta-ja-kantelut/opetus-ja-kulttuuri/varhaiskasvatuksen-valvonta>. Viitattu 7.7.2023

Bakken, L., Brown, N., Downing, B. 2017. Early Childhood Education: The Long-Term Benefits. *Journal of Research in Childhood Education*. Wichita State University. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/02568543.2016.1273285#abstract>. Viitattu 1.12.2024.

Becker, B. 2011. Social disparities on children's vocabulary on early childhood. Does pre-school education help to close the gap? *The British Journal of Sociology*. Volume 62, Issue 1. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/21361902/>. Viitattu 1.12.2024.

Belsky, J., Burchinal, M., McCartney, K., Vandell, D., Clarke-Stewart, A., Tresch Owen, M. 2007. The NICHD Early Child Care Research Network. Are There Long-Term Effects of Early Child Care? *Child Development*. Volume 78, Number 2, Pages 681–701. https://local.psy.miami.edu/faculty/dmessaging/c_c/rsrscs/rdgs/childcare/belskyetal2007.pdf. Viitattu 1.4.2025.

Böök, M., Eerola-Pennanen, P., Koivula, M., Siippainen, A. 2022. Valloittava varhaiskasvatus: oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia. E-kirja. Viitattu 12.9.2024.

Connel, C., Prinz, R. 2002. The Impact of Childcare and Parent-Child Interactions on School Readiness and Social Skills Development for Low-Income African American Children. *Journal of School Psychology*. Volume 40, Issue 2. Yale University School of Medicine. University of South Carolina. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0022440502000900>. Viitattu 1.12.2024.

Côté, S., Doyle, O., Petitclerc, A., Timmins, L. 2013. Child Care in Infancy and Cognitive Performance Until Middle in the Millenium Cohort Study. *Society for Research in Child Development. Child Development*. Volume 84, Issue 4. <https://srcd.onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/cdev.12049>. Viitattu 1.12.2024.

Elo, S., Kajula, O., Kääriäinen, M., Tohmola, A. 2022. Laadullisen sisällönanalyysin vaiheet ja eteneminen. *Hoitotiede*. 215–225. Vol 34 Nro 4. <https://journal.fi/hoitotiede/article/view/128987>. Viitattu 19.10.2024.

Eronen, A., Syrjäläinen, E., Värri, V. 2007. Avauksia laadullisen tutkimuksen analyysiin. Tampere: Tampere University Press.

Eskelinen, M., Lämsä, T., Ranta, S., Sajaniemi, N. 2021. Päivähoidosta varhaiskasvatukseen – pedagogisen toiminnan edellytykset suomalaisessa päivähoidossa ja varhaiskasvatuksessa. *Kasvatus ja aika* 15 (2), 60–72. <https://journal.fi/kasvatusjaaika/article/view/103194/64317>. Viitattu 12.9.2024.

Geoffroy, M., Côté, S., Borge, A., Larouche, F., Séguin, J., Rutter, M. 2007. Association between nonmaternal care in the first year of life and children's receptive language skills prior to school entry:

the moderating role of socioeconomic status. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*. Volume 48, Issue 5. <https://acamh.onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1469-7610.2006.01704.x>. Viitattu 1.12.2024.

Haapakoski, K., Kannasoja, S., Mäntysaari, M., Niemi, P., Pellinen, J., Rautiainen, A. 2017. Hyvinvoinnin teorit hyvinvoinnin edistämiseksi ja poliittisessa päätöksenteossa. *Hallinnon tutkimus*, 36(3), 166–181. <https://journal.fi/hallinnontutkimus/article/view/98563>. Viitattu 11.5.2023.

Hirsjärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P. 2008. *Tutki ja kirjoita*. Helsinki: Tammi.

Hyvärinen, M. 2024. Kertomuksen tutkimus. Tampereen Yliopisto: Tietoarkisto. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvaliteoreettis-metodologiset-viitekehukset/kertomuksen-tutkimus/>. Viitattu 19.10.2024.

Järvenkallas, S., Karila, K., Kosonen, T. 2017. Varhaiskasvatuksen kehittämisen tiekartta vuosille 2017-2030. Suuntaviivat varhaiskasvatukseen osallistumisasteen nostamiseen sekä päiväkotien henkilöstön osaamisen, henkilöstörakenteen ja koulutuksen kehittämiseen. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:30. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80221/okm30.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Viitattu 11.5.2023.

Karila, K. 2016. Vaikuttava varhaiskasvatus. Tilannekatsaus toukokuu 2016. Raportit ja selvitykset 2016:6. Opetushallitus. <https://www.oph.fi/fi/tilastot-ja-julkaisut/julkaisut/vaikuttava-varhaiskasvatus>. Viitattu 25.11.2024.

Kestilä, L., Mäkelä, J., Perälä, M., Salmi, M. 2012. Lapsi kasvaa kunnassa – miten kunta voi tukea lasten hyvinvointia ja vähentää syrjäytymisen riskejä. Päätösten tueksi 1:2012. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/90826/URN_ISBN_978-952-245690-8.pdf?sequence=1. Viitattu 20.5.2023.

Kuntaliitto. 2022. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen. <https://www.kuntaliitto.fi/yhteisty-ja-yhdyspinnat/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistaminen>. Viitattu 11.5.2023.

Kurttila, T. 2017. Lapsen oikeudet ja terveyden edistämisen mahdollisuudet varhaislapsuudessa. <https://www.duodecimlehti.fi/duo13730>. Viitattu 11.5.2023.

Larose, M., Côté, S., Ouellet-Morin, I., Maughan, B., Barker, E. Promoting better functioning among children exposed to high levels of family adversity: the protective role of childcare attendance. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*. Volume 62, Issue 6. <https://acamh.onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/jcpp.13313>. Viitattu 1.12.2024.

Mackiewicz, K., Mänd, K., Pakarinen, A., Salanterä, S., Skogberg, M., Tuuling, L., Urdzina-Merca, I. 2022. Promoting the health and wellbeing of children: A feasibility study of a digital tool among professionals. <https://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0265355>. Viitattu 29.6.2023.

Majlander, S., Mesiäislehto, M., Rotko, T. 2023. Koko väestön terveys on yhteiskunnan menestystekijä: ratkaisuja terveyserojen vähentämiseksi. Tieteellinen asiantuntijaryhmä terveyden eriarvoisuuden vähentämiseksi. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2023:16. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164837/STM_2023_16_rap.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Viitattu 23.4.2025.

Martikainen, S., Oikarinen, T. 2012. "Lapsista näkee, että me tehdään tämä hyvin": Sosioemotionaalisen hyvinvoinnin toimintakulttuuri päiväkodissa. *Journal of Early Childhood Education Research*. Volume 10, Issue 3, 147–181. LUT-yliopisto. <https://journal.fi/jecer/article/view/114174/67373>. Viitattu 12.9.2024.

Melhuish, E., Ereky-Stevens, K., Petrogiannis, K., Ariescu, A., Penderi, E., Rentzou, K., Tawell, A., Slot, P., Broekhuizen, M., Leserman, P. 2015. A review of research on the effects of early childhood

- education and care (ECEC) on child development. University of Oxford. <https://ora.ox.ac.uk/objects/uuid:bb919f6f-cd43-42d8-89ff-da525dc63554>. Viitattu 1.12.2024.
- Melhuish, T. 2004. A literature review of the impact of early years provision upon young children, with emphasis given to children from disadvantaged backgrounds. Project Report. National Audit Office. University of London. <https://eprints.bbk.ac.uk/id/eprint/31915/>. Viitattu 1.12.2024.
- Melhuis, E., Gardiner, Julian. 2020. Study of Early Education and Development (SEED): Impact study on early education use and child outcomes up to age five years. Research report. Department for Education. University of Oxford. https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/867140/SEED_AGE_5_REPORT_FEB.pdf. Viitattu 1.12.2024.
- OAJ. 2023. Varhaiskasvatus. <https://www.oaj.fi/politiikassa/suomalainen-kasvatus-ja-koulutusjarjestelma/varhaiskasvatus/>. Viitattu 7.7.2023
- Opetushallitus. 2022. E-perusteet. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/varhaiskasvatus/8265240/tekstikappale/8265306>. Viitattu 1.4.2025.
- OPH. 2023. Mitä on varhaiskasvatus? <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/mita-varhaiskasvatus>. Viitattu 7.7.2023.
- OPH. 2024. Mitä lapsen tuki varhaiskasvatuksessa on? <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/mita-lapsen-tuki-varhaiskasvatuksessa>. Viitattu 8.4.2025.
- Plantega, J., van Huizen, T. 2018. Do children benefit from universal early childhood education and care? A meta-analysis of evidence from natural experiments. *Economics of Education Review*. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0272775716303788?via%3Dihub>. Viitattu 1.12.2024.
- Philips, A., Lowenstein, A. 2011. Early care, education, and child development. *Annual Review of Psychology*, 62, 483–500. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/20822436/>. Viitattu 1.4.2025.
- Pulkkinen, L. 2022. Lapsen hyvinvointi alkaa kodista. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Puusa, A., Juuti, P. 2020. Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Gaudeamus: E-kirja. Viitattu 5.5.2025.
- Reivinen, J., Vähäkylä, L. 2013. Ketä kiinnostaa?: Lasten ja nuorten hyvinvointi ja syrjäytyminen. Gaudeamus: E-kirja. Viitattu 4.7.2023.
- Reivinen, J., Vähäkylä, L. 2012. Kansan terveys, yksilön hyvinvointi. Gaudeamus: E-kirja. Viitattu 6.7.2023.
- Räsänen, S. 2021. Varhaiskasvatuksen henkilöstölle velvollisuus ilmoittaa epäkohdista ja niiden uhista. Blogikirjoitus 15.10.2021. <https://www.valvira.fi/-/varhaiskasvatuksen-henkilostolle-velvollisuus-ilmoittaa-epakohdista-ja-niiden-uhista>. Viitattu 7.7.2023.
- Saaranen-Kauppinen, A., Puusniekka, A. 2006. Narratiiviset tarkastelutavat. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_6_4.html. Viitattu 11.07.2023.
- Saaranen-Kauppinen, A., Puusniekka, A., 2006. Avoin haastattelu. Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3_1.html. Viitattu 25.02.2025.
- Sosiaali- ja terveysministeriö 2023. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen. <https://stm.fi/terveyden-edistaminen>. Viitattu 11.5.2023.

Suominen, J. 2025. Työntekijöiden vaihtuvuus kuormittaa varhaiskasvatuksessa ja sosiaalipalveluissa – talentia julkaisi faktaratkaisuja alan heikkoon pitovoimaan. Tiedote 12.3.2025. Talentia. <https://www.talentia.fi/uutiset/tyontekijoiden-vaihtuvuus-kuormittaa-varhaiskasvatuksessa-ja-sosiaalipalveluissa-talentia-julkaisi-faktaratkaisuja-alan-heikkoon-pitovoimaan/>. Viitattu 9.4.2025.

Sylva, K., Melhuish, E., Sammons, P., Siraj-Blatchford, I., Taggart, B. 2004. The Effective Provision of Pre-school Education (EPPE) Project Technical Paper 12: The Final Report-Effective Pre-school Education. London: Institute of Education, University of London. <https://discovery.ucl.ac.uk/id/eprint/10005308/1/eppe12sylva2004effective.pdf>. Viitattu 1.12.2024.

Tilastokeskus. 2021. Varhaiskasvatus. Varhaiskasvatukseen osallistui 230 600 lasta vuonna 2021. <https://www.stat.fi/julkaisu/ckwd9j2c8fbpq0c53mhrob1za>. Viitattu 11.5.2023.

Tilastokeskus. 2023. Varhaiskasvatukseen osallistuneiden lasten osuus kasvoi vuonna 2022. <https://stat.fi/julkaisu/cl8l48a1oj27m0dukvmlyq0wd>. Viitattu 4.9.2024.

Tilastokeskus. 2024. Varhaiskasvatukseen osallistui 235 300 lasta vuonna 2023. <https://stat.fi/julkaisu/cln2tn5dg2xie0bvz67v1dkhh>. Viitattu 1.4.2025.

Tuomi, J., Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Tuononen, M. 2021. Varhaiskasvatukseen osallistuminen yleistyy nopeasti Suomessa ja kansainvälisesti. Tilastokeskus. 11.6.2012. <https://stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2021/varhaiskasvatukseen-osallistuminen-yleistyy-nopeasti-suomessa-ja-kansainvalisesti>. Viitattu 4.9.2024.

Valvira. 2023. Varhaiskasvatus. <https://www.valvira.fi/varhaiskasvatus>. Viitattu 7.7.2023.

LIITE 1: LOMAKE KIRJOITUKSILLE / HAASTATTELULOMAKE

Lasten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

Hyvä varhaiskasvatuksen ammattilainen!

Työskentelet päivittäin lasten parissa ja olet keskeisin asiantuntija kertomaan lasten hyvinvoinnista ja terveydestä sekä sen edistämisestä.

Olen kiinnostunut kuulemaan, miten sinä varhaiskasvatuksen ammattilaisena edistäisit lasten hyvinvointia ja terveyttä? Kerro miten ymmärrät hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ja mitä ajattelet lasten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä? Miten varhaiskasvatusta tulisi kehittää, jotta lasten hyvinvointia ja terveyttä voitaisiin edistää?

Opiskelen Savonia ammattikorkeakoulussa ylempää ammattikorkeakoulututkintoa. Teen opinnäytetyö -tutkielmaa aiheesta "Lasten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen varhaiskasvatuksen näkökulmasta". Työtäni ohjaa lehtori Pirjo Pehkonen.

Etsin tutkimukseeni varhaiskasvatuksen ammattilaisia kertomaan, miten edistää lasten hyvinvointia ja terveyttä. Vastaukset käsitellään anonymisti eikä henkilötietoja kerätä. Vastaukset hävitetään tutkimuksen valmistuttua. Toivoisin sinun kirjoittavan minulle, miten sinä varhaiskasvatuksen ammattilaisena edistäisit lasten hyvinvointia ja terveyttä?

Voit ymmärtää kysymyksen haluamallasi tavalla. Anna omat ajatuksesi näkyä vapaasti. Vastaukselle on täysi vapaus muodon ja pituuden suhteen. Saat itse päättää, mitä kirjoitat aiheesta ja missä järjestyksessä kirjoitat asioita. Voit kertoa esimerkiksi myös kokemustarinoita aiheesta tuomaan näkemyksiä konkretiaa ja perusteluita, mutta ethän tuo kirjoituksessasi mitään tunnustetietoja esille. Voit kirjoittaa niin laajasti tai lyhyesti kuin haluat.

Tutkimuksella tuotetaan tietoa lasten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä sekä tietoa hyödynnetään Savoniassa. Sinulla on ammattilaisena mahdollisuus saada ääntäsi kuuluville aiheesta sekä vaikuttaa.

Pyydän vastaamaan tähän alla olevaan verkkolomakkeeseen 9.3.2025 mennessä. Suurin kiitoksin jo etukäteen näkemystesi, asiantuntijuutesi ja ajatustesi jakamisesta!

Lisätietoja:

Carolina Mikkonen
carolina.mikkonen@edu.savonia.fi

- 1) Annan suostumuksen, että antamiani tietoja voidaan käyttää anonymisti opinnäytetyöhön, joka käsittelee lasten hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä varhaiskasvatuksessa
- 2) Mitä ajattelet lasten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä? Miten varhaiskasvatuksen ammattilaisena edistäisit lasten hyvinvointia ja terveyttä? Miten varhaiskasvatusta tulisi kehittää, jotta lasten hyvinvointia ja terveyttä voitaisiin edistää?

SAVONIA

**OPINNÄYTETYÖHÖN LIITETTÄVÄ
TIETOSUOJASELOSTE/-ILMOITUS
EU:n yleinen tietosuoja-asetus
13 ja 14 artiklat
Laatimispäivä: [22.01.2025]**

Tietoa tutkimukseen osallistuvalle

Olet osallistumassa Savonia-ammattikorkeakoulussa tehtävään opinnäytetyöhön liittyvään tutkimukseen. Tässä selosteessa kuvataan, miten henkilötietojasi käsitellään tutkimuksessa.

Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Sinuun ei kohdistu mitään negatiivista seuraamusta, jos et osallistu tutkimukseen tai jos keskeytät osallistumisesi tutkimukseen. Jos keskeytät osallistumisesi tutkimukseen, ennen keskeytystä kerättyä aineistoa voidaan kuitenkin käyttää tutkimuksessa. Tämän selosteen kohdassa 14 kerrotaan tarkemmin, mitä oikeuksia sinulla on ja miten voit vaikuttaa tietojesi käsittelyyn.

1. Tutkimuksen rekisterinpitäjä

Nimi: Carolina Mikkonen
Osoite:
Puhelinnumero: 040 9696 494
Sähköpostiosoite: carolina.mikkonen@edu.savonia.fi

2. Kuvaus tutkimushankkeesta ja henkilötietojen käsittelyn tarkoitus

Tutkimustyön tarkoitus on kartoittaa varhaiskasvatuksen ammattilaisten näkemyksiä lasten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä. Työn tavoite on tuottaa tietoa lasten hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Henkilötietoja ei kysytä tutkimuksessa, mutta haastatteluista syntyy äänitiedosto. Haastattelut litteroidaan tekstimuotoon. Mikäli tutkimuksen aineistossa ilmenee tunnistetietoja, vastaukset anonymisoidaan, jotta vastaajat eivät ole tunnistettavissa.

3. Tutkimuksen suorittajat

Opinnäytetyö tekijä Carolina Mikkonen
Opinnäytetyön ohjaaja Pirjo Pehkonen

4. Tutkimuksen nimi ja tutkimuksen kestoaika

Tutkimuksen nimi: Lasten hyvinvointi ja terveys varhaiskasvatuksen näkökulmasta, Varhaiskasvatuksen ammattilaisten näkemyksiä lasten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä

Tutkimuksen kestoaika on kevät 2025

5. Henkilötietojen käsittelyn oikeusperuste

Henkilötietoja käsitellään yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan mukaisella perusteella.

Henkilötietojen käsittelyperusta tässä tutkimuksessa on

- tutkittavan suostumus
 tieteellinen tai historiallinen tutkimus tai tilastointi

6. Mitä henkilötietoja tutkimusaineisto sisältää

Aineisto sisältää henkilötiedoista vain äänitiedostot haastattelusta. Kirjallisissa aineistoissa voi avoimet vastaukset paljastaa tietoja: vastaajaa pyydetään välttämään henkilötietojen kirjoittamista avoimiin kysymyksiin. Mikäli henkilötietoja tekstistä löytyy, henkilötiedot anonymisoidaan, jotta vastaaja ei ole tunnistettavissa tekstistä.

Haastattelut toteutetaan äänitiedostoiksi, jotka litteroidaan sanasta sanaan, mutta kaikki mahdollinen henkilö- ja tunnistetieto anonymisoidaan.

7. Erityiset henkilötietoryhmät (arkaluonteiset henkilötiedot)

Tutkimuksessa ei käsitellä erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia (arkaluonteisia) henkilötietoja.

8. Mistä lähteistä henkilötietoja kerätään

Haastattelut toteutetaan äänitiedostoiksi, jotka litteroidaan sanasta sanaan, mutta kaikki mahdollinen henkilö- ja tunnistetieto anonymisoidaan. Äänitiedostot ovat opinnäytetyöntekijän tiedostoissa tallessa ja ne poistetaan, kun työ valmistuu.

Mahdolliset muut henkilötiedot voivat tulla henkilöltä itseltään, mikäli vastaa avoimeen kysymykseen paljastamalla henkilötietoja. Vastaajaa pyydetään välttämään henkilötietojen kirjoittamista avoimiin kysymyksiin. Mikäli henkilötietoja tekstistä löytyy, henkilötiedot anonymisoidaan, jotta vastaaja ei ole tunnistettavissa tekstistä.

9. Tietojen siirto tai luovuttaminen edelleen

Henkilötietoja ei kerätä eikä henkilötietoja siirretä tai luovuteta edelleen. Äänitiedostoja haastattelusta ei siirretä eikä luovuteta. Kaikki aineisto on vain opinnäytetyöntekijän hallussa.

10. Tietojen siirto tai luovuttaminen EU:n tai Euroopan talousalueen ulkopuolelle

Henkilötietoja ei kerätä eikä henkilötietoja siirretä tai luovuteta EU/ETA-alueen ulkopuolelle.

11. Henkilötietojen suojauksen periaatteet

Henkilötiedot ovat salassa pidettäviä.

Manuaalisen paperiaineiston suojaaminen: Aineisto säilytetään tekijän hallussa erillisessä työtilassa ja suljetussa kaapissa.

Tietojärjestelmissä käsiteltävät tiedot:

käyttäjätunnus salasana käytön rekisteröinti kulunvalvonta
 muu, mikä:

Suorien tunnistetietojen käsittely:

Suorat tunnistetiedot poistetaan analysointivaiheessa
 Aineisto analysoidaan suoraan tunnistetiedoin, koska (peruste suorien tunnistetietojen säilyttämiselle):

12. Henkilötietojen käsittely tutkimuksen päättymisen jälkeen

Tutkimusrekisteri hävitetään
 Tutkimusrekisteri arkistoidaan:
 ilman tunnistetietoja tunnistetiedoin

Mihin aineisto arkistoidaan ja miten pitkäksi aikaa: Aineisto säilyy Webropol järjestelmässä sekä paperisena versiona opinnäytetyön tekijän hallussa työtilan suljetussa kaapissa.
Aineisto hävitetään työn valmistumisen jälkeen viimeistään 2 kuukauden päästä työn valmistumisesta. Webropol aineisto deletoidaan ja paperinen aineisto hävitetään polttamalla. Tutkimuksessa ei kysytä henkilötietoja.

Haastattelumateriaali, äänitallenteet ja litteroidut tekstit haastatteluista, ovat opinnäytetyön tekijän tiedostoissa, joita ei jaeta mihinkään eikä ole muiden käytettävissä. Tiedostot ovat avattavissa lukitusti vain tekijän salasanan avulla. Tiedostot poistetaan lopullisesti työn valmistumisen jälkeen, kuten kirjallisetkin materiaalit.

13. Savonia-ammattikorkeakoulun tietosuojavastaavan yhteystiedot

Savonia-ammattikorkeakoulun tietosuojavastaava on hallinnon suunnittelija Mervi Hätinen. Häneen saa yhteyden sähköpostiosoitteesta tietosuojavastaava@savonia.fi

Savonian tietosuojavastaavalta saa tietoa mm. tietojärjestelmien suojauksista, tietojärjestelmä- ja rekisteriselosteista ja muista tietosuojaan ja tietoturvaan liittyvistä menettelyistä.

14. Mitä oikeuksia sinulla on ja oikeuksista poikkeaminen

Yhteyshenkilö tutkittavan oikeuksiin liittyvissä asioissa on tämän ilmoituksen kohdassa 1 mainittu henkilö.

Suostumuksen peruuttaminen (tietosuoja-asetuksen 7 artikla)

Sinulla on oikeus peruuttaa antamasi suostumus, mikäli henkilötietojen käsittely perustuu suostumukseen. Suostumuksen peruuttaminen ei vaikuta suostumuksen perusteella ennen sen peruuttamista suoritettujen käsittelyjen lainmukaisuuteen.

Oikeus saada pääsy tietoihin (tietosuoja-asetuksen 15 artikla)

Sinulla on oikeus saada tieto siitä, käsitelläänkö henkilötietojasi tutkimuksessa ja mitä henkilötietojasi tutkimuksessa käsitellään. Voit myös halutessasi pyytää jäljennöksen käsiteltävistä henkilötiedoista.

Oikeus tietojen oikaisemiseen (tietosuoja-asetuksen 16 artikla)

Jos käsiteltävissä henkilötiedoissasi on epätarkkuuksia tai virheitä, sinulla on oikeus pyytää niiden oikaisua tai täydennystä.

Oikeus tietojen poistamiseen (tietosuoja-asetuksen 17 artikla)

Sinulla on oikeus vaatia henkilötietojesi poistamista seuraavissa tapauksissa:

- a) henkilötietoja ei enää tarvita niihin tarkoituksiin, joita varten ne kerättiin tai joita varten niitä muutoin käsiteltiin
- b) peruutat suostumuksen, johon käsittely on perustunut, eikä käsittelyyn ole muuta laillista perustetta
- c) vastustat käsittelyä (kuvaus vastustamisoikeudesta on alempana) eikä käsittelyyn ole olemassa perusteltua syytä
- d) henkilötietoja on käsitelty lainvastaisesti; tai
- e) henkilötiedot on poistettava unionin oikeuteen tai jäsenvaltion lainsäädäntöön perustuvan rekisterinpitäjään sovellettavan lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi.

Oikeutta tietojen poistamiseen ei kuitenkaan ole, jos tietojen poistaminen estää tai vaikeuttaa suuresti käsittelyn tarkoituksen toteutumista tieteellisessä tutkimuksessa.

Oikeus käsittelyn rajoittamiseen (tietosuoja-asetuksen 18 artikla)

Sinulla on oikeus henkilötietojesi käsittelyn rajoittamiseen, jos kyseessä on jokin seuraavista olosuhteista:

- a) kiistät henkilötietojen paikkansapitävyyden, jolloin käsittelyä rajoitetaan ajaksi, jonka kuluessa tutkija voi varmistaa niiden paikkansapitävyyden
- b) käsittely on lainvastaista ja vastustat henkilötietojen poistamista ja vaadit sen sijaan niiden käytön rajoittamista
- c) tutkija ei enää tarvitse kyseisiä henkilötietoja käsittelyn tarkoituksiin, mutta sinä tarvitset niitä oikeudellisen vaateen laatimiseksi, esittämiseksi tai puolustamiseksi
- d) olet vastustanut henkilötietojen käsittelyä (ks. tarkemmin alla) odottaessa sen todentamista, syrjäyttävätkö rekisterinpitäjän oikeudet perusteet rekisteröidyn perusteet.

Oikeus siirtää tiedot järjestelmästä toiseen (tietosuoja-asetuksen 20 artikla)

Sinulla on oikeus saada tutkijalle toimittamasi henkilötiedot jäsennellyssä, yleisesti käytetyssä ja koneellisesti luettavassa muodossa, ja oikeus siirtää kyseiset tiedot toiselle rekisterinpitäjälle, jos käsittelyn oikeusperuste on suostumus tai sopimus, ja käsittely suoritetaan automaattisesti.

Kun käytät oikeuttasi siirtää tiedot järjestelmästä toiseen, sinulla on oikeus saada henkilötiedot siirrettyä suoraan rekisterinpitäjältä toiselle, jos se on teknisesti mahdollista.

Vastustamisoikeus (tietosuoja-asetuksen 21 artikla)

Sinulla on oikeus vastustaa henkilötietojesi käsittelyä, jos käsittely perustuu yleiseen etuun tai oikeutettuun etuun. Tällöin tutkija ei voi käsitellä henkilötietojasi, paitsi jos se voi osoittaa, että käsittelyyn on olemassa huomattavan tärkeä ja perusteltu syy, joka syrjäyttää rekisteröidyn edut, oikeudet ja vapaudet tai jos se on tarpeen oikeusvaateen laatimiseksi, esittämiseksi tai puolustamiseksi. Tutkija voi jatkaa henkilötietojesi käsittelyä myös silloin, kun sen on tarpeellista yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi.

Oikeuksista poikkeaminen

Tässä kohdassa kuvatuista oikeuksista saatetaan tietyissä yksittäistapauksissa poiketa tietosuoja-asetuksessa ja Suomen tietosuojalainsäädetyillä perusteilla siltä osin, kuin oikeudet estävät tieteellisen tai historiallisen tutkimustarkoituksen tai tilastollisen tarkoituksen saavuttamisen tai vaikeuttavat sitä suuresti. Tarvetta poiketa oikeuksista arvioidaan aina tapauskohtaisesti.

Valitusoikeus

Sinulla on oikeus tehdä valitus tietosuojavaltuutetun toimistoon, mikäli katsot, että henkilötietojesi käsittelyssä on rikottu voimassa olevaa tietosuojalainsäädäntöä.

Yhteystiedot:

Tietosuojavaltuutetun toimisto
Käyntiosoite: Lintulahdenkuja 4, 00530 Helsinki
Postiosoite: PL 800, 00531 Helsinki
Puhelinvaihe: 029 566 6700
Kirjaamo: 029 566 6768
Sähköposti: tietosuoja(at)om.fi

SAVONIA

AINEISTONHALLINTASUUNNITELMA

Suunnitelman tekijä(t): Carolina Mikkonen

Opinnäytetyön nimi: Lasten hyvinvointi ja terveys varhaiskasvatuksen näkökulmasta, Varhaiskasvatuksen ammattilaisten näkemyksiä lasten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä

Opinnäytetyön yhteistyötaho: Savonia ammattikorkeakoulu

Suunnitelma laadittu: 22.01.2025. //muokattu 5.3.2025

1. Aineiston yleiskuvaus

Tutkimuksessa pyydetään varhaiskasvatuksen ammattilaisia kirjoittamaan sekä kertomaan näkemyksiään lasten hyvinvoinnista ja terveydestä sekä sen edistämisestä ja arkitarinoita työstään lasten hyvinvoinnin ja terveyden näkökulmasta. Kirjallisen aineiston lisänä varhaiskasvatuksen ammattilaisia myös haastatellaan aiheesta.

1.1. Aineiston kuvaus: Kerättävä tai olemassa oleva aineisto ja sen ominaisuudet

Tutkimuksessa pyydetään varhaiskasvatuksen ammattilaisia kirjoittamaan sekä kertomaan näkemyksiään lasten hyvinvoinnista ja terveydestä sekä sen edistämisestä ja arkitarinoita työstään lasten hyvinvoinnin ja terveyden näkökulmasta. Kirjallisen aineiston lisänä varhaiskasvatuksen ammattilaisia myös haastatellaan aiheesta.

Tutkimuksen toteutan käyttämällä verkkokyselypohjaa, jonne tutkimukseen osallistuvat voivat kirjoituksiaan palauttaa. Minulla on omat tunnukset verkkokyselyjärjestelmään, jonne kirjaudun kyselyn luomaan ja avaan kyselyn aktiiviseksi tutkimuskäyttöön määrätyle ajalle. Tutkimuksessa ei kysytä henkilötietoja, mutta haastatteluista muodostuu äänitiedostot.

Kyselypohja ei ole monimutkainen, sillä tässä tutkimuksessa aineistona on yksi vapaa kirjoitus eikä yksittäisiä pieniä kysymyksiä tms. Kirjoitukselle ei ole mittarajaa. Kirjoitusta ei palauteta liitetiedostona vaan kopioidaan verkkokyselypohjan vastauskenttään ja lähetetään. Kaikki vastaukset tallentuvat verkkokyselypohjaan samassa tekstimuodossa palautusjärjestyksessä.

Tutkimuksen aineisto pysyy tutkimustarkoitukseen suunnitelluissa verkkokyselypohjissa paremmin hallittavissa ja yhdessä paikassa. Aineistoa voisi kerätä toki esimerkiksi sähköpostilla, mutta siihen liittyy omat haasteensa. Sähköposti voi olla huono ja turvattomampi tapa vastaanottaa kirjoituksia sekä hankalampaa hallita materiaalia. Kirjoitukset voivat mennä sekaisin ja niiden muoto vaihdella. Sähköpostissa työn hallittavuus on heikompaa, voi tapahtua virheitä ja niiden tiimellyksessä lähetellä viestejä osoitteisiin, jonne ne eivät kuulu. Käytän siis tutkimustarkoitukseen suunniteltua verkkokyselypohjaa kirjoitusten palauttamista varten. Se antaa myös vastaajalle luotettavamman kuvan.

Haastattelut puolestaan toteutan avoimena haastatteluna, jotka toteutetaan teamsin välityksellä. Haastattelut nauhoitetaan äänitiedostoksi sekä litteroidaan sanasta sanaan kirjalliseen muotoon. Aineiston analyysin ja opinnäytetyön valmistuttua äänitiedostot sekä litteroidut tekstit hävitetään poistamalla tiedostoista sekä tulosteet polttamalla.

SAVONIA

Tutkimuksen aineistonanalyysi vaiheessa tulostan kirjalliset vastaukset paperimuotoon, koska lukeminen on helpompaa paperiversioina ja niihin pystyy tekemään merkintöjä ja koodeja, kuten sisällönanalyysissä tehdään. Aineiston analyysin valmistuttua tuhoan myös kirjalliset paperiset vastaukset polttamalla. Tutkimustyön jälkeen verkkoaineisto hävitetään viimeistään 2 kuukauden päästä tutkimustyön valmistumisesta. Siihen saakka aineisto on tallessa arkistoituna verkkojärjestelmässä.

1.2. Aineiston laadun varmistaminen

Tutkimuskyselyn pyynnöt lähetetään sosiaalisessa mediassa varhaiskasvatuksen ammattilaisten suljettuihin ryhmiin ja verkostoihin. Myös haastateltavia pyrin tavoittamaan tämän kautta.

Kirjallisten vastausten aineisto säilytetään tutkimustarkoitukseen suunnitellussa verkkokyselypohjassa, koska järjestelmässä aineisto on paremmin hallittavissa ja yhdessä paikassa. Tietosisältö säilyy järjestelmässä, josta ne ovat esim. tulostettavissa. Tulosteet tehdään järjestyksessä ensimmäisestä viimeiseen ja merkataan sen mukaan tulostetuksi.

Haastattelut toteutan teamsin välityksellä, ja niistä muodostuu äänitiedosto. Nämä äänitiedostot säilytetään opinnäytetyöntekijän tiedostoissa, kunnes työ valmistuu, ne poistetaan. Haastattelut litteroidaan tekstimuotoon ja mahdolliset tunnistetiedot anonymisoidaan.

2. Eettiset periaatteet, lainsäädäntö ja henkilötietojen käsittely

2.1. Henkilötiedot ja tietosuojan huomioiminen

Aineistossa henkilötietoja ovat haastatteluista syntyvät äänitiedostot. Aineistossa ei ole arkaluonteisia henkilötietoja.

2.2. Päävastuu henkilötietojen käsittelystä eli rekisterinpitäisyys

Opinnäytetyön aineistossa henkilötietoja ovat äänitiedostot haastatteluista. En ole työsuhteessa korkeakouluun, eikä opinnäytetyötä tehdä hankkeeseen tai yrityselle. Teen opinnäytetyötä yksin ja vastuussa henkilötietojen käsittelystä. Toimeksiantajana Savonia ammattikorkeakoulu.

2.3. Tietosuojan edellyttämät ilmoitukset

Osallistujalta (kyselyyn vastaaja) kysytään suostumus osallistua tutkimukseen. Vastaamalla tutkimukseen vastaajat antavat luvan aineiston käyttöön tähän tutkimustarkoitukseen. Kirjallisen vastauksen tutkimuslomakkeessa on pakollinen kysymyskohta, jossa pyydetään suostumusta vastaajalta. Haastatteluissa lupa tutkimukseen osallistumiseen kysytään haastattelun alussa suullisesti.

2.4. Eettistä ennakoarviointia edellyttävät tutkimusasetelmat opinnäytetöissä

Eettistä ennakoarviointia ei tarvita.

2.5. Miten hallinnoit käyttämäsi, tuottamasi ja jakamasi aineiston oikeuksia?

Opinnäytetyössä kerätyn, tuotetun ja käytetyn tutkimusaineiston oikeudet ovat opinnäytetyön tekijällä. Tutkimuksen tulokset/vastaukset ovat verkkojärjestelmässä opinnäytetyöntekijän tunnusten kanssa avattavissa. Haastattelumateriaali on opinnäytetyön tekijän tiedostoissa, joita ei jaeta mihinkään eikä ole muiden käytettävissä. Tiedostot ovat avattavissa lukitusti vain tekijän salasanan avulla. Kun poistan tiedostot, huolehdin, että ne poistetaan lopullisesti.

3. Aineiston dokumentointi

3.1. Aineiston dokumentointi

Aineiston käsittelyn vaiheista ja analysointi kuvataan vaihe vaiheelta opinnäytetyössä.

3.2. Aineiston järjestys ja eheys

Aineistoa ei tallenneta jatkokäyttöön.

4. Tallentaminen ja tietoturva opinnäytetyöprosessin aikana

Aineisto säilytetään tutkimustarkoitukseen suunnitellussa verkkokyselypohjassa, koska järjestelmässä aineisto on paremmin hallittavissa ja yhdessä paikassa. Tietosisältö säilyy järjestelmässä, josta ne ovat esim. tulostettavissa. Tulosteet tehdään järjestyksessä ensimmäisestä viimeiseen ja merkataan sen mukaan tulostetuksi. Aineisto on vain tutkijan käytössä järjestelmässä, jonne kirjaudutaan tunnuksilla. Aineisto ei sisällä henkilötietoja tai muuta arkaluontoista henkilökohtaista tietoa.

Haastattelumateriaali, tallenteet ja litteroidut tekstit haastatteluista, ovat opinnäytetyön tekijän tiedostoissa, joita ei jaeta mihinkään eikä ole muiden käytettävissä. Tiedostot ovat avattavissa lukitusti vain tekijän salasanan avulla. Kun poistan tiedostot, huolehdin, että ne eivät jää myöskään roskakorin tiedostoihin vaan poistetaan lopullisesti.

5. Aineisto opinnäytetyön valmistuttua: tuhoaminen, säilyttäminen tai mahdollinen jatkokäyttö ja avaaminen

Aineisto säilytetään tutkimustarkoitukseen suunnitellussa verkkokyselypohjassa, koska järjestelmässä aineisto on paremmin hallittavissa ja yhdessä paikassa. Tietosisältö säilyy järjestelmässä, josta ne ovat esim. tulostettavissa. Tulosteet tehdään järjestyksessä ensimmäisestä viimeiseen ja merkataan sen mukaan tulostetuksi. Aineisto on vain tutkijan käytössä järjestelmässä, jonne kirjaudutaan tunnuksilla.

SAVONIA

Tutkimuksen aineistonanalyysi vaiheessa tulostan kirjalliset vastaukset paperimuotoon, koska lukeminen on helpompaa paperiversioina ja niihin pystyy tekemään merkintöjä ja koodeja, kuten sisällönanalysissä tehdään. Aineiston analyysin valmistuttua tuhoan paperiset vastaukset polttamalla.

Haastattelumateriaali on opinnäytetyön tekijän tiedostoissa, joita ei jaeta mihinkään eikä ole muiden käytettävissä. Tiedostot ovat avattavissa lukitusti vain tekijän salasanan avulla. Kun poistan tiedostot, huolehdin, että ne eivät jää myöskään roskakorin tiedostoihin vaan poistetaan lopullisesti.

Aineistoa ei tallenneta jatkokäyttöön, mutta tutkimustyön jälkeen verkkoaineisto ja paperiset aineistot sekä haastattelumateriaali hävitetään 2 kuukauden päästä tutkimustyön valmistumisesta. Siihen saakka aineisto on tallessa arkistoituna.

6. Tehtävät ja vastuut

Kaikki edellä mainitut tehtävät ja vastuut ovat opinnäytetyön tekijällä. Muita yhteistyötahoja ei ole.